

Verslag 2005

Algemene Rekenkamer

Verslag 2005

Algemene Rekenkamer

Inhoud

Missie Algemene Rekenkamer	4	5 Bedrijfsvoering	42
Voorwoord	5	Mededeling bedrijfsvoering 2005	43
1 Organisatie	6	Financiën	44
Positie in het staatsbestel	7	Personeel	50
Strategie 2004-2009	7	Handboek Algemene Rekenkamer	55
Monitoren van de omgeving	10	Informatisering	55
Terugblik 2006	10	Herziening Comptabiliteitswet 2001	56
Werkprogramma 2006	13	Effectieve Rekenkamer	57
Organogram	13	Externe klokkenluiders	57
		Communicatiebeleid	57
		Internet	58
2 Onderzoek naar het functioneren van de overheid	14	Reacties van burgers	59
Systematisch bijdragen aan verbetering begroting en verantwoording	15	Informatievoorziening en archivering	59
Sluitend maken ketens toezicht en verantwoording	16	Toekomst	60
Verantwoordingsdag 2005	17		
EU-trendrapport 2005	18	Bijlage	62
Publiek ondernemerschap	18	Overzicht publicaties 2005	62
Materieelbeheer Rijkswaterstaat	18		
Garanties, leningen en deelnemingen van het Rijk	19		
Stadsverwarming	19		
Rijk in verandering	20		
Geplande onderzoeken	20		
3 Onderzoek naar het presteren van de overheid	22		
Publieke voorzieningen	23		
Veiligheid	24		
Duurzame ontwikkeling	25		
Weer samen naar school	27		
Gedetineerdenbegeleiding buitenland	27		
Gebruik van grenscontroles bij terrorismebestrijding	28		
Handhaven en gedogen	29		
Kustwacht Nederland	29		
Voortgang bodemsanering	30		
Geplande onderzoeken	30		
4 Projecten in binnen- en buitenland	32		
Lokale rekenkamers	33		
Nederlandse Antillen en Aruba	33		
Toelichting op internationale projecten	36		
Tsunami	37		
Macedonië	38		
Toespraak in Europees Parlement	38		
EUROSAI-congres	39		
AFROSAI-E	39		
Internationale projecten in de toekomst	40		

Missie Algemene Rekenkamer

De Algemene Rekenkamer heeft als doel het rechtmatig, doelmatig, doeltreffend en integer functioneren van het Rijk en de daarmee verbonden organen te toetsen en te verbeteren. Daarbij toetst zij ook de nakoming van verplichtingen die Nederland in internationaal verband is aangegaan. Zij voorziet daartoe de regering, de Staten-Generaal en degenen die verantwoordelijk zijn voor de gecontroleerde organen van op onderzoek en onderzoekservaring gebaseerde informatie. Deze informatie bestaat uit onderzoeksbevindingen, oordelen en aanbevelingen over organisatie, beheer en beleid en is in beginsel publiek toegankelijk.

Daarnaast is het haar verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan goed openbaar bestuur door kennisuitwisseling en samenwerking in binnen- en buitenland.

Kwaliteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid ziet de Algemene Rekenkamer als belangrijkste kenmerken van haar producten. Onafhankelijkheid, doelmatigheid en doeltreffendheid zijn de belangrijkste kenmerken van haar werkwijze. De Algemene Rekenkamer beoogt een transparante organisatie te zijn die voortdurend in de kwaliteit van haar medewerkers en methoden investeert.

Voorwoord

Kent u de Kafka-brigade?

Het is een groep jonge mensen die instellingen helpt de bureaucratie te lijf te gaan. Je kunt ze inhuren. Ze hebben bijvoorbeeld mooi werk geleverd voor de jeugdzorg. Mensen bleken daar soms meer tijd te besteden aan het invullen van formulieren dan aan het daadwerkelijk helpen van kinderen. De Kafka-brigade vroeg formulieren op bij verschillende instellingen, kreeg een berg toegezonden en analyseerde wat er op de formulieren stond. Wat bleek? Iedere instelling had eigen formulieren, die onderling verschilden. Maar de overlap was ook groot.

De Kafka-brigade slaagde erin de formulierenzee in de jeugdzorg te reduceren tot slechts drie formulieren, bruikbaar voor alle instellingen.

Ik vind dit een prachtig initiatief. Reductie van de formulierenzee is een begin. Het is een eerste stap naar een overheid die u, als klant, beter bedient.

Maar, de overheid heeft nu eenmaal informatie nodig om goed te kunnen functioneren. Zonder formulieren geen overheid, zou je kunnen zeggen. Om een voorbeeld te geven: als de overheid geen informatie heeft over aantallen zwerfjongeren in Nederland, weet zij ook niet hoeveel voorzieningen er moeten komen voor deze jongeren en hoeveel geld zij daarvoor moet reserveren. Informatie is dus van levensbelang. Maar dan moet het wel goede en bruikbare informatie zijn.

ICT is een andere manier om aan een doelmatiger overheid te werken. Om terug te komen op de formulierenzee in de jeugdzorg: als ICT-systemen van de verschillende zorginstellingen goed op elkaar zijn afgestemd, hoeven klanten bijvoorbeeld maar één keer op één plek hun 'verhaal' in te vullen.

Maar door het digitale tijdperk is de hoeveelheid gegevens die instellingen tot hun beschikking hebben, heel groot geworden. Te groot, zou je kunnen zeggen. ICT helpt, maar kan ook bureaucratisering in de hand werken. Je ziet dat het management van instellingen vaak geen grip meer heeft op de hoeveelheid en op de informatie die de systemen genereren. Ze weten niet meer wat relevant is en wat niet. Vaak ook verschillen systemen van instellingen die veel met elkaar te maken hebben zodanig, dat de gegevens onvergelijkbaar zijn, en daarmee als informatie onbruikbaar. Zo wordt kennis die voor het oprapen zou moeten liggen, onbereikbaar.

In ons rapport *Grip op informatievoorziening*, dat tegelijk met het Verslag 2005 verschijnt, laten we zien dat de overheid door een slimme inzet van ICT doelmatiger kan functioneren en beter kan presteren. IT-governance heet dat. Binnen dit proces beschouwt de top van het ministerie de informatie en de techniek in onderlinge samenhang. Het denken over IT-governance is pas recent op gang gekomen, maar we zien dat ministeries er volop mee bezig zijn.

Dat geldt ook voor onzelf.

Voor u ligt ons Verslag 2005. Ook wij willen onze systemen beter benutten om ze beter af te stemmen op onze informatiebehoefte, en er relevante en betrouwbare informatie uit te halen. Dat stelt ons in staat met kennis van zaken te besturen én ons steeds beter te verantwoorden. Wij maken dan misschien maar 0,2% uit van de begroting van het Rijk, het blijft uw geld en wij willen niets liever dan dat u aan ons verslag kunt zien dat wij het goed hebben besteed.

Saskia J. Stuiveling
President Algemene Rekenkamer
Maart 2006

I Organisatie

Het budget van de Algemene Rekenkamer bestaat uit publieke middelen. Daarom vinden wij het belangrijk om jaarlijks verantwoording af te leggen over wat we met deze middelen hebben gedaan. In dit Verslag verantwoorden we ons over onze activiteiten en werkzaamheden in 2005. Dit eerste hoofdstuk bevat een korte toelichting op onze positie in het staatsbestel en onze strategie. Verder leggen we uit op welke manier wij het effect van onze onderzoeken volgen. Ten slotte bespreken we hoe onze activiteiten voor 2006 en de eerstkomende jaren daarna zijn ingepland.

Positie in het staatsbestel

Binnen het staatsbestel neemt de Algemene Rekenkamer een aparte positie in. We zijn een Hoog College van Staat, net als de Eerste en de Tweede Kamer, de Raad van State en de Nationale ombudsman. Deze colleges, elk met een onafhankelijke, in de Grondwet verankerde positie, zijn ingesteld om de democratische rechtsstaat goed te laten functioneren.

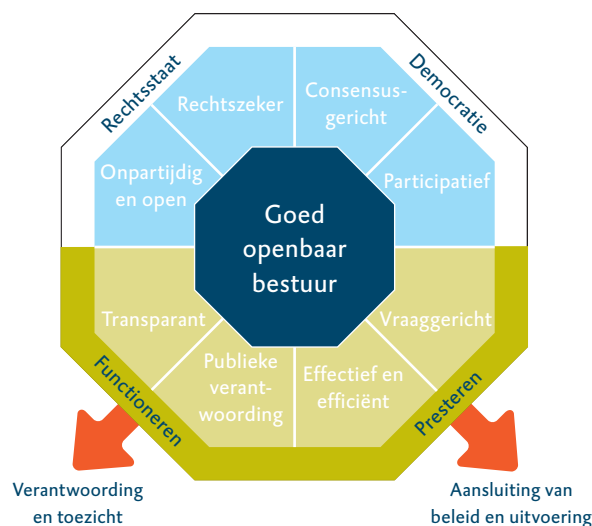
De Grondwet draagt de Algemene Rekenkamer op om de ontvangsten en uitgaven van het Rijk te onderzoeken (artikel 76). In de Grondwet is ook geregeld dat bij wet andere taken aan de Algemene Rekenkamer kunnen worden opgedragen.

De taak om de ontvangsten en uitgaven van het Rijk te onderzoeken heeft van oudsher vooral vorm gekregen in het rechtmatigheidsonderzoek. Geleidelijk aan hebben we ook de doelmatigheid en doeltreffendheid van het rijksbeleid in ons onderzoek betrokken. De grondwettelijke taak van de Algemene Rekenkamer is uitgewerkt in de Comptabiliteitswet 2001. In deze wet zijn het rechtmatigheids-, het doelmatigheids- en het doeltreffendheidsonderzoek verankerd.

Wij bepalen jaarlijks zelfstandig ons onderzoeksprogramma. Ook bepalen we zelf wat we daarvan openbaar maken. We mogen niet alleen onderzoek doen bij de rijksoverheid, maar ook bij zelfstandige organisaties die met publiek geld een publieke taak uitvoeren, en bij particulieren, bedrijven en overheden die Europese subsidies ontvangen.

Strategie 2004-2009

De Algemene Rekenkamer ziet het als haar taak om Tweede Kamerleden te voorzien van bruikbare en relevante informatie, waarmee zij kunnen bepalen of het beleid van een minister rechtmatig, doelmatig en doeltreffend is uitgevoerd. Het doel van ons onderzoek is niet alleen om kritische rapporten te schrijven, maar ook om samen met anderen een bijdrage te leveren aan oplossingen en ontwikkelingen om op die manier bij te dragen aan goed openbaar bestuur. Deze taak en doelstelling zijn uitgewerkt in onze strategie voor de periode 2004-2009: *Presteren en functioneren van het openbaar bestuur*. Centraal in deze strategie staan enkele kenmerken van goed openbaar bestuur zoals de Verenigde Naties die hebben benoemd. Op basis van onze wettelijke taak rekenen wij vier van deze criteria voor goed bestuur tot ons domein. Dit zijn: 'transparantie', 'publieke verantwoording', 'effectiviteit en efficiëntie' en 'vraaggerichtheid'. Deze vier criteria hebben wij vertaald in twee 'pijlers', die samen het fundament vormen van onze strategie: 'Verantwoording en toezicht' en 'Aansluiting van beleid en uitvoering'. Beide pijlers zijn voor de lopende strategische periode de basis voor onze uitspraken en onze activiteiten. In 2005 hebben wij dit kader verder uitgewerkt in de brochure 'Essentialia van goed openbaar bestuur'.

Strategische pijler ‘Verantwoording en toezicht’

Onder de noemer ‘verantwoording en toezicht’ vallen al onze activiteiten waarmee we willen bijdragen aan de verbetering van de wijze van begroten en verantwoorden, en aan het sluitend maken van ketens van verantwoording en toezicht. We richten ons hierbij in de eerste plaats op het beoordelen van de manier waarop ministers zich verantwoorden tegenover de Tweede Kamer. Maar ook bekijken we of en hoe instellingen die geld krijgen van de rijksoverheid, zich verantwoorden over dit publieke geld (denk bijvoorbeeld aan instellingen in het onderwijs en de gezondheidszorg). Onze vraag daarbij is hoe de overheid toeziet op de naleving van de wet. Onze hoofdactiviteit binnen deze pijler is ons jaarlijkse rechtmatigheidsonderzoek: de beoordeling van de rijksrekening en van de jaarverslagen van de ministeries.

Strategische pijler ‘Aansluiting van beleid en uitvoering’

Onder de noemer ‘aansluiting van beleid en uitvoering’ vallen de activiteiten waarmee we ons richten op de prestaties en effecten van de overheid. Wordt het beleid uitgevoerd zoals afgesproken, gebeurt dit goed en leidt het tot de resultaten die bedoeld waren? En als dit niet het geval is: wat zijn dan mogelijke verklaringen daarvoor? Wij nemen in dit kader bij voorkeur onderwerpen onder de loep waarbij basisvoorzieningen voor de burger in het geding zijn. Daar worden de gevolgen van gebrekkig uitgevoerd beleid het hardst gevoeld. Daarom geven wij prioriteit aan onderzoek naar publieke voorzieningen. Veiligheid is een tweede prioriteit, en duurzame ontwikkeling hebben we als derde prioriteit gekozen.

Belangrijk voor ons is dat we in elk onderzoek altijd zowel naar het functioneren als naar het presteren van het Rijk willen kijken. Elk onderzoek binnen een pijler heeft daarom ook onderdelen uit de andere pijler in zich.

Keuzes maken

Onze capaciteit is beperkt. We moeten dus voortdurend keuzes maken uit de enorme hoeveelheid onderwerpen die we zouden kunnen onderzoeken. Daarom hebben wij criteria ontwikkeld waaraan wij elk onderzoek toetsen:

- Maatschappelijke meerwaarde
- Complexe beleidsketens
- Aanwezigheid van risico's
- Unieke bevoegdheden van de Algemene Rekenkamer
- Structurele interventies
- Financieel belang

We werken vanuit een effectiviteitsstrategie, wat wil zeggen dat we zoeken naar een dusdanig goede vorm en timing voor onze informatie, dat die daarmee aantoonbaar bruikbaar wordt.

Midterm review

Bij het ingaan van de strategische periode 2004-2009 hebben we besloten dat we de realisatie van onze strategie halverwege de rit aan een ‘midterm review’ zouden onderwerpen. Hiermee werd het afgelopen jaar een begin gemaakt. We hebben intern gerapporteerd over de voortgang die geboekt is bij de verwezenlijking van de strategische doelen op een aantal terreinen. De resultaten van deze review zullen we gebruiken bij de programmering van onze activiteiten, en het bijsturen van onze werkzaamheden in deze strategische periode.

Onderstaande tabel vermeldt welke activiteiten we in 2005 binnen onze strategie gepland en gerealiseerd hebben, en welke capaciteit daarmee gemoeid was.

Tabel 1.1 Doelstellingen, prestaties en kosten in 2005

Terrein	Effectdoelstellingen	Prestatiedoelstellingen	Aantal projecten		Kosten in dagen*	
			gepland	gerealiseerd	gepland	gerealiseerd
Functioneren openbaar bestuur	Systematisch bijdragen aan verbetering begroting en verantwoording	Rijk verantwoord	1	1	90	90
		Rapporten bij de Jaarverslagen 2004	24	24	6.021	5.669
		Staat van de beleidsinformatie 2005	1	1	948	952
		Rechtmatigheidsonderzoeken begroting en verantwoording	8	7	1.865	2.122
	Sluitend maken ketens toezicht en verantwoording	EU-trendrapport	1	1	856	883
		Rechtmatigheidsonderzoeken toezicht en verantwoording	4	2	666	1.042
Subtotaal			39	36	10.446	10.758
Presteren openbaar bestuur	Aansluiting van beleid en uitvoering	Onderzoek naar publieke voorzieningen	4	5	1.751	1.917
		Onderzoek naar veiligheid	7	5	2.042	2.829
		Onderzoek naar duurzame ontwikkeling	1	1	713	797
		Diverse doelmatigheids-onderzoeken	6	5	1.937	2.566
Subtotaal			18	16	6.443	8.109
Totaal			57	52	16.889	18.867

* Het aantal dagen dat in totaal in 2005 en in voorgaande jaren aan de desbetreffende projecten is besteed.

Monitoren van de omgeving

De Algemene Rekenkamer houdt voortdurend haar omgeving in de gaten. We doen dit niet alleen om goed op de hoogte te blijven en met kennis van zaken onderzoek te kunnen uitvoeren, maar ook om te weten met welke onderwerpen, met welke onderzoeks-aanpak en op welk publicatiemoment wij het effectiefst kunnen zijn.

Om de resultaten van de monitoring goed te kunnen gebruiken, wisselen we de ver-gaarde informatie binnen de organisatie adequaat uit. Hiertoe hebben we in 2005 een nieuw instrument geïntroduceerd: de ‘issuematrix’.

Samen met de collegeleden plaatsen medewerkers een aantal issues in een matrix, zo-dat zichtbaar wordt hoe de omgeving van een departement eruitziet. Zo kunnen we een inschatting maken van de relevantie en actualiteit van bepaalde issues.

Terugblik 2006

Wat gebeurt er na de publicatie van onze rapporten met onze aanbevelingen en met de toezeggingen van bewindspersonen? Hebben onze aanbevelingen geholpen? Voor ons zijn dat belangrijke vragen, waarop we graag het antwoord willen weten. Niet alleen omdat de problemen die we signaleren om een oplossing vragen, maar ook om te kun-nen beoordelen of onze aanbevelingen aan hun doel beantwoorden: zijn ze concreet ge-noeg, kunnen de ministeries er iets mee? Of, om met onze strategie te spreken: dragen ze bij aan de verbetering van het openbaar bestuur?

De Algemene Rekenkamer monitort over een langere periode – vijf jaar of langer – of ministeries haar aanbevelingen uit onderzoeken opvolgen en hun toezeggingen na-komen. We voeren daartoe niet alleen gesprekken met ambtenaren, maar steunen ook zoveel mogelijk op de (voortgangs)informatie van de ministeries zelf. We bekijken voor ieder onderzoek afzonderlijk hoe vaak we terugkomen en welke aanbevelingen en toe-zeggingen we volgen. Sommige aanbevelingen gaan immers over zaken die jaren nodig hebben om hun beslag te krijgen, terwijl andere aanbevelingen op veel kortere termijn gerealiseerd kunnen worden.

In onze eerste terugblik, Terugblik 2005, constateerden we dat ministeries of instel-lingen vaak op korte termijn acties ondernemen naar aanleiding van aanbevelingen en toezeggingen. Ze werken aan het verbeteren van de informatievoorziening. Wanneer acties uitbleven was dat in een enkel geval omdat de ministers het niet eens waren met onze aanbevelingen.

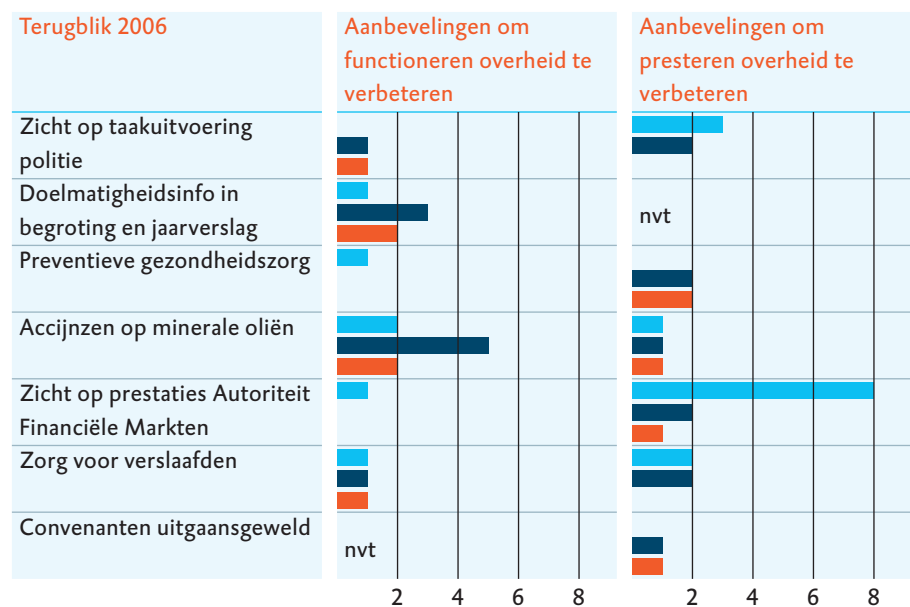
In 2005 hebben we opnieuw ‘teruggeblikt’. De resultaten hiervan zijn parallel aan dit Verslag op 30 maart 2006 gepubliceerd in de vorm van ‘Terugblikken 2006’. Deze heb-ben betrekking op zeven onderzoeken, te weten:

- *Zicht op taakuitvoering politie*
(Tweede Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28 791)
- *Doelmatigheidsinformatie in begroting en jaarverslag*
(Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 261)
- *Preventieve gezondheidszorg*
(Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 300)
- *Accijnzen op minerale oliën: toezicht doorgelicht*
(Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 365)
- *Zicht op prestaties Autoriteit Financiële Markten*
(Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 635)
- *Zorg voor verslaafden*
(Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 660)
- *Convenanten uitgaansgeweld*
(Tweede Kamer, vergaderjaar 2004-2005, 29 661)

In deze zeven onderzoeken hebben we in totaal 72 aanbevelingen gedaan. In de Terugblik 2006 hebben we er daarvan 51 nader onderzocht en daarbij bekeken in hoeverre deze aanbevelingen zijn opgevolgd. De redenen om bepaalde aanbevelingen vooralsnog buiten beschouwing te laten variëren: soms vergen trajecten om aanbevelingen in te voeren een lange adem. Ook maatregelen waarmee een ministerie nog bezig is, kunnen een reden zijn om een aanbeveling in deze terugblik buiten beschouwing te laten.

Bij de onderzochte aanbevelingen hebben we een onderscheid gemaakt tussen aanbevelingen die gericht zijn op het verbeteren van het functioneren van de overheid en aanbevelingen die meer gericht zijn op het presteren van de overheid. Bij ons onderzoek kijken we – ook weer conform onze strategie – enerzijds naar het functioneren van de overheid en anderzijds naar het presteren van de overheid. Met ons onderzoek naar het functioneren van de overheid leveren we een bijdrage aan een transparante overheid, die verantwoording aflegt over wat zij doet. Ons onderzoek naar het presteren van de overheid is gericht op het verbeteren van de aansluiting van beleid en uitvoering door effectief, efficiënt en vraaggericht te handelen. De volgende tabel laat dit zien:

Grafiek 1.1 Terugblik 2006

- opgevolgd
- deels opgevolgd
- niet opgevolgd

Het merendeel van de aanbevelingen die we nader hebben onderzocht wordt geheel of gedeeltelijk opgevolgd. Sommige ministeries en instellingen pakken het opvolgen van onze aanbevelingen heel gestructureerd op, in de vorm van een werkgroep of een project. Goede voorbeelden daarvan zijn de Douane naar aanleiding van ons onderzoek naar de accijnzen op minerale oliën en de Autoriteit Financiële Markten naar aanleiding van ons onderzoek naar haar prestaties. Waar de aanbevelingen slechts gedeeltelijk zijn opgevolgd, blijken de verbeteracties nog in volle gang te zijn.

Aanbevelingen gericht op het presteren lijken in verhouding vaker te worden opgevolgd dan aanbevelingen die zijn gericht op het functioneren van de overheid. Hierbij moeten we de kanttekening plaatsen dat het merendeel van deze aanbevelingen gericht is op het verbeteren van de beleidsinformatie over de prestaties van de overheid. In de Terugblik 2005 constateerden we dat ministeries veel aandacht hebben voor het verbeteren van hun beleidsinformatie. Deze constatering kunnen we dit jaar dan ook herhalen. Ons streven in de lopende strategische periode is om meer onderzoek te doen dat gericht is op de prestaties van de overheid zelf. Hierdoor zullen we in onze aanbevelingen verder proberen te gaan dan alleen constateren dat de beleidsinformatie verder verbeterd moet worden.

Wat kunnen we zeggen over de aanbevelingen die niet zijn opgevolgd? Een enkele keer geeft een ministerie aan een aanbeveling niet te kunnen opvolgen omdat deze in strijd is met Europese regels. Een argument dat vaker wordt gebruikt is de verhoging van de administratieve-lastendruk door het opvolgen van onze aanbevelingen. Daarnaast noemen ministeries het kostenaspect van de in te voeren maatregelen als reden om aanbevelingen niet ter hand te nemen. In combinatie met soms afwezige politieke druk leidt dit tot het niet opvolgen van een aantal van onze aanbevelingen. Soms is een bewindspersoon het gewoon niet eens met onze aanbevelingen. Dit zijn aanbevelingen waarop de bewindspersonen beargumenteerd geen toezeggingen hebben gedaan.

De Algemene Rekenkamer heeft in bepaalde gevallen begrip voor dergelijke standpunten of bepaalde argumentaties, maar wijst erop dat het uiteindelijk altijd gaat om het oplossen van het achterliggende probleem. Voor ons is het van belang dat bewindspersonen geconstateerde problemen erkennen en ermee aan de slag gaan. Als bewindslieden in overleg met de Tweede Kamer bepalen dat problemen op een andere manier kunnen worden aangepakt dan wij aanbevelen, staan wij daar vanzelfsprekend voor open. Verder leren we hiervan dat aanbevelingen die neigen naar het met zich meebrengen van hoge kosten of administratieve-lastendruk nog beter onderbouwd moeten worden, willen we effect hebben met ons onderzoek.

Ook in het kalenderjaar 2006 gaan we weer 'terugblikken', maar anders dan voorheen. De nieuw op te starten terugblik met afronding in 2007 wordt opgenomen in een document waarin de Algemene Rekenkamer rapporteert over de stand van zaken bij het openbaar bestuur op een aantal door haar onderzochte beleidsterreinen. Deze rapportage is bedoeld als introductie van bevindingen voor de nieuwe Tweede Kamerleden die met hun werkzaamheden beginnen na de verkiezingen in 2007.

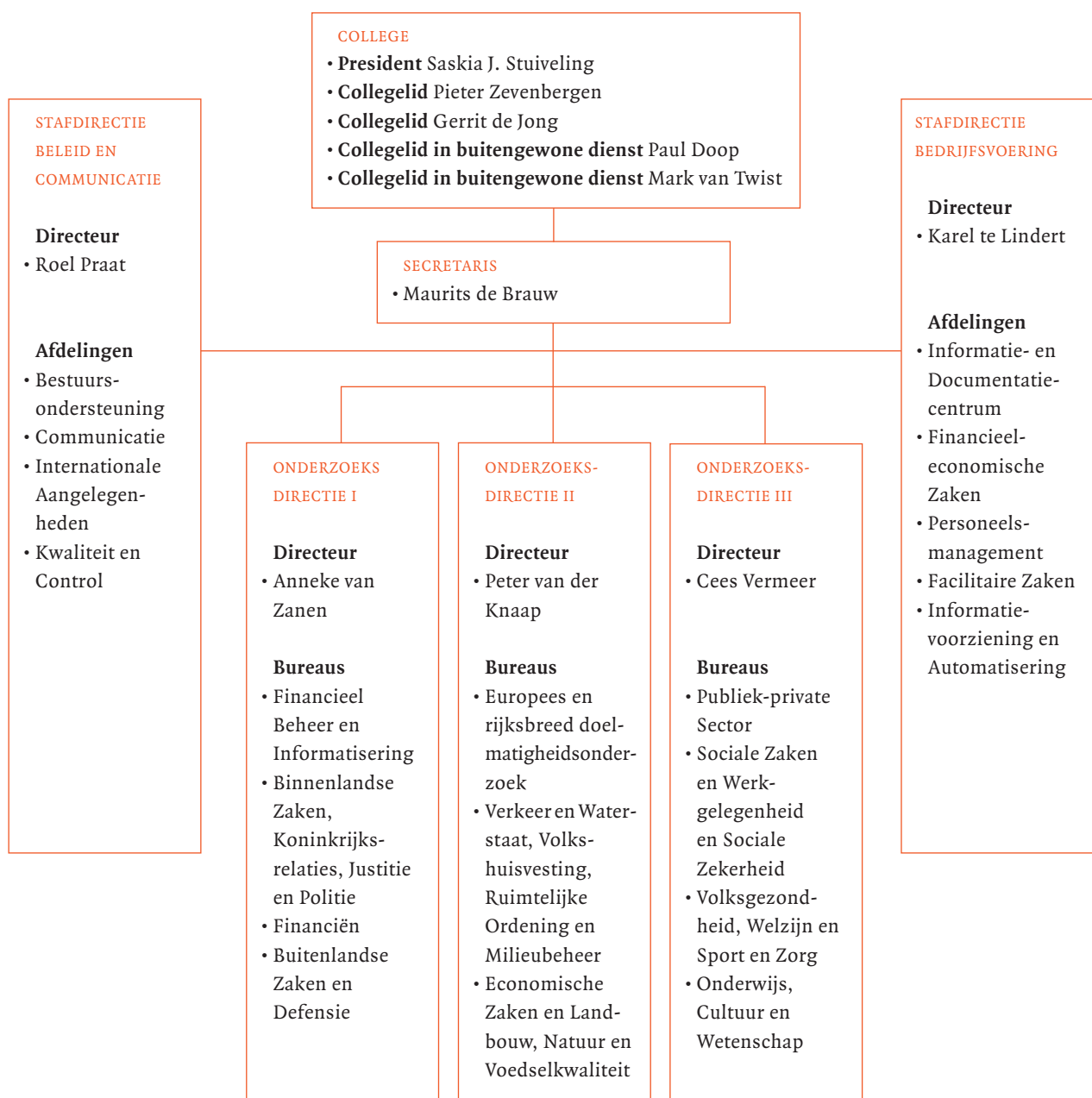
Werkprogramma 2006

Het Werkprogramma 2006 van de Algemene Rekenkamer is in januari 2006 gepubliceerd. De resultaten van dit werkprogramma zullen worden opgeleverd in 2006, 2007 en een enkele in 2008.

Klantgerichtheid staat in het werkprogramma voorop. In een aantal overzichten is duidelijk te zien wat de Algemene Rekenkamer in 2006 op welk terrein doet.

De overzichten zijn ingedeeld naar betrokken departement, naar betrokken Tweede Kamercommissie en naar periode van publicatie. De internationale projecten zijn over een drietal thema's verdeeld. Daarnaast is er een duidelijke link met onze website, www.rekenkamer.nl, waarop steeds de meest actuele informatie over de geplande projecten te vinden is.

Organogram

2 Onderzoek naar het functioneren van de overheid

De taken van de Algemene Rekenkamer zijn vastgelegd in de Comptabiliteitswet 2001. Deze wet draagt ons onder meer op om jaarlijks te onderzoeken of het financieel beheer en het materieelbeheer van de ministeries voldoen aan de eisen van rechtmatigheid, ordelijkheid en controleerbaarheid. Daartoe beoordelen we de jaarverslagen van de ministeries. Ook bekijken we hoe instellingen die geld krijgen van de rijksoverheid zich verantwoorden over dit publieke geld. De wet geeft ons voorts de mogelijkheid om bij instellingen die een subsidie van het Rijk ontvangen, het beheer en de besteding van die subsidie te onderzoeken. Met al deze activiteiten wil de Algemene Rekenkamer bewerkstelligen dat bij de rijksoverheid het proces van begroten en verantwoorden, en ook het toezicht daarop, verder verbetert.

In dit hoofdstuk vermelden we de onderzoeken die we in 2005 op het terrein van verantwoording en toezicht hebben gepubliceerd. Een aantal daarvan beschrijven we uitgebreider. We eindigen met een doorkijk naar wat u op het terrein van het functioneren van de overheid van ons kunt verwachten in het komende jaar.

Systematisch bijdragen aan verbetering begroting en verantwoording

Tabel 2.1 Systematisch bijdragen aan verbetering begroting en verantwoording

Onderwerp	Publicatiedatum		Kosten in dagen*	
	gepland	gerealiseerd	gepland	gerealiseerd
VBTB-actieplan 2004 (VBTB-evaluatie)	30 september 2005	24 februari 2005	220	71
Reactie IBO controletoeren		24 februari 2005	15	71
Garanties, leningen en deelnemingen	6 april 2005	20 april 2005	688	809
Nulmeting integriteit	21 april 2005	21 april 2005	150	191
Beloning van topambtenaren bij het Rijk, verzoek-onderzoek	26 april 2005	26 april 2005	380	391
Rapporten bij de jaarverslagen 2004 (25 rapporten)	18 mei 2005	18 mei 2005	6021	5669
Rijk verantwoord 2004	18 mei 2005	18 mei 2005	90	90
Staat van de beleidsinformatie 2005	18 mei 2005	18 mei 2005	948	952
Premie-inning werknemersverzekeringen, verzoek-onderzoek	26 mei 2005	26 mei 2005	312	447
Bezwaaronderzoek materieelbeheer Rijkswaterstaat		12 oktober 2005	100	142
Totaal			8924	8833

* het aantal dagen dat in totaal in 2005 en in voorgaande jaren aan de desbetreffende projecten is besteed

Onze activiteiten binnen de pijler 'Verantwoording en toezicht' van de strategie zijn gericht op 'transparantie' en 'publieke verantwoording'. Centraal in onze aanpak staat de jaarlijkse beoordeling van de jaarverslagen van de ministeries en het overkoepelende jaarverslag van het Rijk. Daarnaast voeren wij onderzoeken uit naar specifieke (risico)gebieden. Voorbeelden waren in 2005 het onderzoek *Beloning van hogere ambtenaren bij het Rijk*, het onderzoek *Zorg voor integriteit* en het onderzoek *Garanties, leningen en deelnemingen*. Een belangrijk aandachtsgebied binnen deze pijler is ook het financieel management van de Europese Unie en de verantwoording daarover. Ons jaarlijkse *EU-tendrapport* brengt de ontwikkelingen op dit gebied in kaart.

Tabel 2.1 geeft een overzicht van onze publicaties op het gebied van verantwoording en toezicht. Hierin zijn ook de brieven aan de Tweede Kamer opgenomen waarin onze standpunten zijn verwoord over actuele onderwerpen, zoals het interdepartementale beleidsonderzoek 'Regeldruk en controletoeren' (een verkenning van de mogelijkheden om de regels en controlelagen binnen de rijksoverheid te beperken), de VBTB-evaluatie (een evaluatie van de nieuwe manier van begroten en verantwoorden die in 1999 is ingezet met de kabinetsnota *Van Beleidsbegroting Tot Beleidsverantwoording*) en het kabinetsstandpunt over specifieke uitkeringen (het voornemen om een groot aantal uitkeringen van ministeries aan gemeenten en provincies samen te voegen dan wel te beëindigen). De aandacht die deze onderwerpen gekregen hebben en de voortgang die op deelreinen geboekt is (verantwoording over beleid, hoge rechtmatigheidsscores, inzicht in toezichtrelaties), illustreren het toegenomen maatschappelijk belang van verantwoording en toezicht.

Sluitend maken ketens toezicht en verantwoording

Tabel 2.2 Sluitend maken ketens toezicht en verantwoording

Onderwerp	Publicatiedatum		Kosten in dagen*	
	gepland	gerealiseerd	gepland	gerealiseerd
Toezicht op markten, achtergrondstudie	11 januari 2005	11 januari 2005	92	145
EU-tendrapport 2005	10 februari 2005	10 februari 2005	856	883
Publiek ondernemerschap: toezicht en verantwoording bij publiek-private arrangementen	23 juni 2005	8 september 2005	574	897
Totaal			1522	1925

* het aantal dagen dat in totaal in 2005 en in voorgaande jaren aan de desbetreffende projecten is besteed

Conform onze strategie richten we ons bij het doen van onderzoek naar ‘toezicht’ vooral op terreinen waar toezichtsnormen nog in ontwikkeling zijn of waar voor de Algemene Rekenkamer nieuwe objecten van toezicht aan de orde komen. Ons uiteindelijke streven is steeds om antwoord te krijgen op de vraag of toezicht ‘werkt’ en of het toezicht de betreffende minister voldoende basis biedt om zich tegenover het parlement te verantwoorden.

Toezicht speelt zich af op verscheidene terreinen, die met elkaar gemeen hebben dat er publieke belangen in het geding zijn: de uitvoering van publieke taken door niet-overheidsinstellingen, marktwerking (bijvoorbeeld in de zorg en in het openbaar vervoer), financiële bindingen met derden (zoals overheidssubsidies aan instellingen, bedrijven, garanties en staatsdeelnemingen), nieuwe financiële relaties (bijvoorbeeld constructies voor publiek-private samenwerking en concessies), de uitvoering van rijksbeleid door decentrale overheden en de naleving van regelgeving (door particulieren, bedrijven, instellingen enzovoort). Op elk van deze terreinen is sprake van een of meer vormen van toezicht. Om onderzoek te kunnen doen naar de effectiviteit daarvan, moet er een inventarisatie van het toezicht plaatsvinden en moeten er normenkaders worden ontwikkeld.

Anno 2005 zijn de meeste terreinen in kaart gebracht en daar is de normontwikkeling goed op weg. Incidenteel doen we onderzoek bij instellingen.

Voor 2006 staan er onderzoeken bij enkele markttoezichthouders en een afsluitend rijksbreed onderzoek naar een grote categorie instellingen die publiek geld gebruiken (‘rechtspersonen met een wettelijke taak’) op het programma. Verder starten we een ontwikkelproject naar nieuwe financiële relaties en beginnen we aan een onderzoek naar de werking van toezicht. Tevens zal er een rapport verschijnen over de veranderingen in het denken over toezicht en verantwoording.

Verantwoordingsdag 2005

Op Verantwoordingsdag, de derde woensdag van mei, presenteert het kabinet het Financieel Jaarverslag van het Rijk en de jaarverslagen van de ministeries. In 2004 heeft het Rijk zich over circa € 167 miljard aan uitgaven en ontvangsten verantwoord. In de jaarverslagen geven de ministers aan of de beoogde doelen zijn bereikt en of de beoogde prestaties zijn geleverd met de middelen die daarvoor ter beschikking zijn gesteld. De Algemene Rekenkamer onderzoekt elk jaar de jaarverslagen in haar 'rechtmatigheidsonderzoek'. We onderzoeken dan of de ministeries het publieke geld dat zij beheren volgens wet- en regelgeving hebben geïnd en besteed. Dit rechtmatigheidsonderzoek leidt uiteindelijk tot de goedkeuring van de ontvangsten en uitgaven die op de rijksrekening in het Financieel Jaarverslag van het Rijk staan. Wij presenteren onze rapporten bij de jaarverslagen ook op Verantwoordingsdag.

We gebruiken bij ons onderzoek naar de uitgaven en ontvangsten van het Rijk de bevindingen van de departementale auditdiensten. Mede op basis daarvan bepalen we op welke punten we nog eigen onderzoek doen. Verder onderzoeken we de bedrijfsvoering van de ministeries, omdat een goede bedrijfsvoering een belangrijke voorwaarde is om tot rechtmatige cijfers en goede beleidsinformatie te komen.

In 2005 werd Verantwoordingsdag voor het eerst gevolgd door een verantwoordingsdebat; in de Tweede Kamer in aanwezigheid van het voltallige kabinet. Dit debat kan gezien worden als tegenhanger van de Algemene Beschouwingen die volgen op de aanbidding van de Miljoenennota. Zo vormt Verantwoordingsdag (het voorgaande jaar) het sluitstuk voor de begrotingscyclus, die begint op Prinsjesdag (het komende jaar).

Op Verantwoordingsdag 2005 hebben we de volgende publicaties uitgebracht: 25 rapporten bij de departementale jaarverslagen over 2004, het rapport *Rijk verantwoord 2004* (inclusief de goedkeuring van de rijksrekening) en het rapport *Staat van de beleidsinformatie 2005*. Net als in 2004 constateerden we in 2005 een verbetering in de bedrijfsvoering van de ministeries. Toch signaleren we een aantal risico's voor de toekomst. Op de departementen zijn namelijk verschillende hervormingen gaande: reorganisaties, herziening van regelgeving, overdracht van taken tussen ministeries onderling en implementatie van grootschalige ICT-oplossingen. Dergelijke veranderingen brengen risico's voor de bedrijfsvoering met zich mee.

In ons jaarlijkse rechtmatigheidsonderzoek beoordelen we niet alleen de financiële informatie en de bedrijfsvoering van de ministeries, we bekijken per departement ook de relatie tussen (financiële) middelen, geleverde prestaties en beleidsdoelstellingen. De ministeries nemen daarover (beleids)informatie op in hun jaarverslagen. We constateerden dat de ministeries er in de jaarverslagen over 2004 beter in waren geslaagd om concrete beleidsinformatie op te nemen dan in de jaarverslagen over 2003. Ook in het Financieel Jaarverslag van het Rijk heeft het kabinet explicieter verantwoording afgelegd over de speerpunten van beleid. De informatiewaarde van het verslag was daardoor naar onze mening toegenomen. En dat kwam weer ten goede aan het verantwoordingsdebat. In internationaal perspectief behoort Nederland overigens tot de kopgroep van landen die hun financiële administratie en verantwoording daarover op orde hebben. Het is een genoegen voor de Algemene Rekenkamer om dat te kunnen vaststellen.

EU-trendrapport 2005

In februari 2005 hebben we de derde editie uitgebracht van het EU-trendrapport. Hierin beschrijven we jaarlijks de ontwikkelingen in het financieel management van de gelden van de EU. Centraal in het rapport staan het toezicht en de controle op de besteding van deze gelden, zowel EU-breed als in Nederland.

Uit het EU-trendrapport 2005 komt naar voren dat het beheer en de controle van EU-gelden nog op veel punten verbetering behoeven. Goede verantwoording over de resultaten van EU-beleid blijft een ondergeschoven kindje, ook in Nederland. Verantwoording over de besteding van EU-middelen, te beginnen in de eigen lidstaat, is een noodzakelijke bouwsteen voor een goed EU-controlebestel.

We hebben het kabinet aanbevolen om in nationale verantwoordingsstukken concreet zichtbaar te maken hoe het EU-geld is besteed.

In 2005 nam het kabinet deze aanbeveling nog niet over. Naar aanleiding van eenzelfde aanbeveling in het EU-trendrapport 2006 zegde het kabinet toe een haalbaarheidstudie te zullen uitvoeren naar het opstellen van een dergelijke verantwoording. Dit moet leiden tot besluitvorming voor de zomer van 2006.

Publiek ondernemerschap

In september publiceerden we een onderzoek naar met publiek geld bekostigde instellingen die zich op de markt begeven. Dit type organisaties wordt ook wel 'publieke ondernemingen' genoemd. Met het rapport willen we meer inzicht geven in de praktijk van het publiek ondernemerschap. Ook willen we een bijdrage leveren aan een duidelijker kader voor deze organisaties.

De bedrijfsvoering van publieke organisaties die commerciële nevenactiviteiten ontplooiën vertoont nog verschillende gebreken en daardoor bestaat de kans op concurrentievervalsing. Ook hebben we vastgesteld dat de marktactiviteiten op onderdelen meerwaarde opleveren voor de publieke ondernemingen, maar dat daar weinig over wordt gerapporteerd. De overheid is onduidelijk over wat deze organisaties wel of niet mogen. Ministers en raden van toezicht schenken in hun toezicht bovendien te weinig aandacht aan de risico's van marktactiviteiten.

Onze aanbeveling aan het kabinet én aan de instellingen is om te werken aan een transparante, ordelijke en controleerbare bedrijfsvoering bij publiek bekostigde instellingen. Daarnaast moet de bedrijfsvoering van de instellingen beter aansluiten op de Europese wetgeving. Organisaties zouden verder hun visie op publiek ondernemerschap moeten expliciteren en zich in hun jaarverslagen beter moeten verantwoorden over de meerwaarde van hun commerciële activiteiten. We bevelen het kabinet aan een kader te scheppen voor publiek ondernemerschap.

Het onderzoek heeft bijgedragen aan een aantal verbetermaatregelen die de onderzochte organisaties al tijdens het onderzoek hebben doorgevoerd. Ook worden de uitgangspunten uit het rapport betrokken bij het aanpassen van de Mededingingswet.

Materieelbeheer Rijkswaterstaat

De Algemene Rekenkamer kan bezwaar maken bij een minister die tekortkomingen in het beheer van zijn ministerie niet tijdig oplost. Maar voor we officieel bezwaar maken, doen we altijd een onderzoek om de problematiek scherper in beeld te krijgen. De minister krijgt dan de gelegenheid om alsnog maatregelen te nemen.

In oktober 2005 hebben we de resultaten gepubliceerd van een onderzoek naar het materieelbeheer bij Rijkswaterstaat. Het materieelbeheer bij het Ministerie van Verkeer en Waterstaat is al jaren niet geheel op orde. Gezien de voorgenomen omvorming van Rijkswaterstaat tot baten-lastendienst, richtte het bezwaaronderzoek zich in eerste instantie op Rijkswaterstaat.

Uit het onderzoek komt naar voren dat Rijkswaterstaat de afgelopen periode tijd en energie heeft gestoken in de verbetering van het materieelbeheer. Toch voldoet het nog niet volledig aan het Besluit materieelbeheer 1996. Vooral het inventarisbeheer (de zorg voor goederen zoals vaartuigen, voertuigen, technische installaties en mobiele telefoons) is nog niet toereikend. De interne controle moet hier worden verbeterd. Rijkswaterstaat onderkent de problemen. De dienst heeft acties geformuleerd met als doel het materieelbeheer eind 2005 op orde te hebben. In het voorjaar van 2006 beoordelen we het materieelbeheer bij Rijkswaterstaat over geheel 2005. De uitkomsten nemen we op in het in mei 2006 te publiceren *Rapport bij het Jaarverslag 2005 van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat*.

Garanties, leningen en deelnemingen van het Rijk

Het Rijk heeft diverse 'financiële bindingen' met derden. Het gaat daarbij onder meer om garanties (financiële waarborgen die het Rijk aan bedrijven of instellingen verstrekt voor het geval zich een bepaalde situatie zou voordoen), leningen (van het Rijk aan particulieren of instellingen, bijvoorbeeld de studiefinanciering) en deelnemingen (op grond waarvan de Staat mede-eigenaar is van ondernemingen zoals de Nederlandse Spoorwegen en Schiphol). Het gaat hier om aanzienlijke bedragen: eind 2004 stond er € 60,8 miljard uit aan garanties en € 12 miljard aan leningen. Op de staatsbalans stond in 2004 een marktwaarde van € 34 miljard voor de staatsdeelnemingen.

In april 2005 hebben we een onderzoek gepubliceerd naar de beheers- en beleidsaspecten van deze financiële 'instrumenten' van het Rijk en naar de kwaliteit van de informatievoorziening aan de Tweede Kamer hierover. Het betrof mede een vervolg op onderzoeken die we in de periode 1994-1998 over deze onderwerpen publiceerden. Onze belangrijkste conclusies waren dat het Rijk nog geen algemeen afwegingskader heeft ontwikkeld voor de inzet van financiële instrumenten en dat het financieel beheer, het toezicht en de controle op garanties en leningen op onderdelen tekortschieten. Bovendien is de informatievoorziening aan de Tweede Kamer over risico's voor verbetering vatbaar. We hebben aanbevelingen gedaan op deze punten. Het beleid en het beheer van deelnemingen zijn sinds 1995 verbeterd, maar de uitvoering van het beleid kan beter. Ook vinden we dat de minister van Financiën zijn coördinerende rol moet versterken, zolang staatsdeelnemingen van vakdepartementen niet aan hem zijn overgedragen.

De minister van Financiën heeft toegezegd een groot deel van de aanbevelingen op te volgen. Voor de ontwikkeling van een algemeen afwegingskader en scherper toezicht door Financiën voelde hij echter niet veel. Wel zegde hij toe de ministeries aan te spreken op de gesignaleerde tekortkomingen in het financieel beheer. Wij hebben vastgesteld dat diverse ministeries al gedurende ons onderzoek maatregelen genomen hadden ter verbetering van hun administraties.

Stadsverwarming

Op verzoek van de Tweede Kamer hebben we onderzoek gedaan naar de winst- of verliesgevendheid van stadsverwarmingsprojecten in de jaren 2001-2003. De Kamer vond inzicht hierin nodig voor een goede behandeling van het initiatiefwetsvoorstel Warmtewet. Deze wet moet de levering en betaalbaarheid van warmte voor de consumenten van stadsverwarming in de geliberaliseerde energiemarkt garanderen.

Op basis van de bij het Ministerie van Economische Zaken (EZ) beschikbare informatie zijn, zo bleek uit ons onderzoek, geen algemene uitspraken mogelijk over de winst- of verliesgevendheid van de 43 stadsverwarmingsprojecten in Nederland. Van de zes projecten waarover EZ gegevens had, maakten er vier in de periode 2001-2003 winst en leden er twee verlies.

We hebben de Kamer aanbevolen erop te letten dat publieke belangen in de Warmtewet goed worden gewaarborgd. Als wordt gekozen voor een tariefstelling waarbij consu-

menten niet méér betalen dan wanneer zij met aardgas in hun warmtebehoefte zouden voorzien, dient te worden vastgelegd hoe en door wie dit tarief wordt berekend, voor wie het geldt en wie toezicht houdt op de toepassing ervan. Als bedrijfsresultaten van stadsverwarmingsprojecten een rol gaan spelen bij de tariefstelling, moet vastgelegd worden hoe deze resultaten berekend worden.

De minister van EZ heeft in een reactie op het rapport laten weten dat hij onze aanbevelingen onderschrijft. De Tweede Kamer heeft bij de plenaire behandeling van de Warmtewet gebruikgemaakt van onze conclusies en aanbevelingen.

Rijk in verandering

In *Rijk verantwoord 2004*, ons rapport bij het Financieel Jaarverslag van het Rijk 2004, hebben wij aandacht besteed aan het overheidsprogramma 'Rijk in verandering'. Dit is een omvangrijk hervormingsprogramma dat door het huidige kabinet is ingezet. Doel van het programma is een slagvaardiger en betrouwbaarder overheid, die op een doelmatige en doeltreffende wijze haar doelstellingen realiseert.

We hebben geconstateerd dat de overheid inderdaad aan het veranderen is. De veranderingen die zichtbaar zijn vloeien voort uit reorganisaties bij departementen (ministeries van Defensie en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap), veranderende taakverdeling (bijvoorbeeld met ingang van 1 januari 2006 uitvoering van de huur- en zorgtoeslag door de Belastingdienst), vermindering van regelgeving en de verandering van de verantwoording (met ingang van 2006).

Al deze veranderingen hebben invloed op de bedrijfsvoering van departementen. Wij benadrukken dat een zorgvuldige voorbereiding op de veranderingen, waarbij zo mogelijk ook passende beheersmaatregelen tijdens het veranderingsproces worden meegewogen, belangrijk is om het uiteindelijke doel te kunnen realiseren. Daarbij past ook een heldere verantwoording. Het management moet aangeven welke knelpunten en risico's er bestaan, maar vooral ook hoe het deze tegemoet gaat treden. Daarmee ontstaat meer zicht op het presteren en functioneren van de overheid.

Geplande onderzoeken

Hiernaast vindt u een beknopt overzicht van de onderzoeksprojecten van de Algemene Rekenkamer op het terrein van het functioneren van de overheid in 2006 en volgende jaren. In het Werkprogramma 2006 en op www.rekenkamer.nl kunt u een toelichting vinden per project.

Systematisch bijdragen aan verbetering begroting en verantwoording

Onderzoek	Publicatieperiode
Grip op informatievoorziening, IT-governance bij ministeries	eerste kwartaal 2006
Controle aangifte inkomstenbelasting particulieren	tweede kwartaal 2006
Goedkeuring rijksrekening 2005 en rapporten bij de jaarverslagen 2005	tweede kwartaal 2006
Rijk verantwoord 2005	tweede kwartaal 2006
Staat van de beleidsinformatie 2006	tweede kwartaal 2006
Ontslagregelingen 16+ 2004/2005	tweede kwartaal 2006
Departementale regelgeving en managementcontrol	eerste helft 2007
Goedkeuring rijksrekening 2006 en rapporten bij de jaarverslagen 2006	eerste helft 2007*
Rijk verantwoord 2006	eerste helft 2007*
Staat van de beleidsinformatie 2007	eerste helft 2007*
Toeslagen	tweede helft 2007
Goedkeuring rijksrekening 2007 en rapporten bij de jaarverslagen 2007	2008
Rijk verantwoord 2007	2008
Staat van de beleidsinformatie 2008	2008

* omdat Verantwoordingsdag en de Tweede Kamerverkiezingen in 2007 beide op de derde woensdag in mei vallen, wordt voor Verantwoordingsdag een andere datum gezocht

Sluitend maken ketens toezicht en verantwoording

Onderzoek	Publicatieperiode
EU-trendrapport 2006	eerste kwartaal 2006
Toezicht beveiliging burgerluchtvaart	eerste kwartaal 2006
Reductie administratieve lasten	tweede kwartaal 2006
Managementinformatie defensie	derde kwartaal 2006
Modernisering bestuur en verantwoording	vierde kwartaal 2006
Nederlandse Mededingingsautoriteit en marktwerking	vierde kwartaal 2006
Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak, deel 5	vierde kwartaal 2006
EU-trendrapport 2007	eerste helft 2007
Nieuwe financiële relaties	eerste helft 2007
Lessen uit fraudeonderzoek	eerste helft 2007
Parallele audit naar EU-structuurfondsen	eerste helft 2007
Effecten van goed bestuur	2008
EU-trendrapport 2008	2008
EU-richtlijnen en verordeningen	2008
Intracommunautaire BTW-fraude	2008
OPTA	2008

3 Onderzoek naar het presteren van de overheid

De Algemene Rekenkamer doet ook onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid: is het zonder verspilling uitgevoerd en heeft het opgeleverd wat het moest opleveren?

In de Comptabiliteitswet 2001 is geregeld dat de Algemene Rekenkamer onderzoek kan doen bij het Rijk en bij instellingen die een publieke taak uitvoeren. Daarnaast mogen we bij instellingen die een subsidie, lening of garantie van het Rijk ontvangen, de geldstromen volgen tot aan de gebruiker. Met deze activiteiten willen we bijdragen aan het verbeteren van de prestaties van de overheid en aan de effectiviteit van het beleid. We richten onze onderzoeken op onderwerpen waarbij basisvoorzieningen voor de burger in het geding zijn. Onze prioriteiten zijn: publieke voorzieningen, veiligheid en duurzame ontwikkeling. In dit hoofdstuk vermelden we de onderzoeken die we op dit terrein in 2005 hebben gepubliceerd. Een aantal daarvan beschrijven we uitgebreider. We eindigen met een doorkijk naar wat u in het komende jaar van ons kunt verwachten.

Publieke voorzieningen

Tabel 3.1 Publieke voorzieningen

Onderwerp	Publicatiedatum		Kosten in dagen*	
	gepland	gerealiseerd	gepland	gerealiseerd
Weer samen naar school: Zorgleerlingen in het basisonderwijs	13 januari 2005	13 januari 2005	758	822
Zorgleerlingen in het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs	13 januari 2005	13 januari 2005	584	657
Gedetineerdenbegeleiding buitenland	24 februari 2005	24 februari 2005	60	104
Demografische onderbouwing van het vergrijzingsbeleid	15 juni 2005	1 september 2005	279	259
Zwerfjongeren 2005	31 december 2005	20 december 2005	70	75
Totaal			1751	1917

* het aantal dagen dat in totaal in 2005 en in voorgaande jaren aan de desbetreffende projecten is besteed

Een van de prioriteiten in ons onderzoeksprogramma is het doen van onderzoek naar basisvoorzieningen voor individuele burgers. Dit zijn diensten en soms goederen die de overheid verzorgt door middel van regulering en/of financiering. Soms is de overheid zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van publieke voorzieningen. Maar vaak zijn daarandere organisaties mee belast: publiekrechtelijke organisaties, private non-profit-organisaties of commerciële dienstverleners. De centrale vraag in ons onderzoeksprogramma is steeds of de burger krijgt wat hem door het Rijk, en de daarmee verbonden instellingen in termen van beoogde effecten en te leveren prestaties is toegezegd.

Het domein van de publieke voorzieningen is in ons onderzoeksprogramma afgebakend, en beperkt zich tot de sectoren zorg, onderwijs en werk & inkomen. De in 2005 door ons uitgevoerde onderzoeken (zie tabel) en effectmetingen (*Tussen beleid en uitvoering 2003* en *Terugblik 2005*), maken bepaalde trends en structuren zichtbaar als het gaat om de aansluiting tussen beleid en uitvoering.

Zo constateren we in de sector zorg dat de uitvoering van het beleid in veel gevallen op afstand van het Rijk wordt geplaatst. Dit terwijl nog onvoldoende duidelijk is hoe de minister zijn verantwoordelijkheid voor de kwaliteit, de toegankelijkheid en de betaalbaarheid van de zorg kan invullen en waarmaken.

In de sector onderwijs zien we dat administraties van gemeenten en scholen onvoldoende informatie leveren om gericht te kunnen sturen op toereikende zorg voor de juiste zorgleerling.

In de sector werk & inkomen blijken oorzaken van problemen in de uitvoering zich te concentreren in onvoldoende inzicht in resultaten bij uitvoeringsorganen en de bestuursprocessen (sturing, beheersing, toezicht en verantwoording) tussen het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en uitvoeringsorganen.

Veiligheid

Tabel 3.2 Veiligheid

Onderwerp	Publicatiedatum		Kosten in dagen*	
	gepland	gerealiseerd	gepland	gerealiseerd
Functioneren Kustwacht Nederland	7 april 2005	7 april 2005	150	197
Aanpak lokaal veiligheidsbeleid	19 april 2005	19 april 2005	603	787
Beveiliging Nederlandse ambassades in het buitenland		15 juni 2005	173	166
Gebruik van grenscontroles bij terrorismebestrijding	15 september 2005	28 september 2005	501	946
Beveiliging militaire objecten, vervolgonderzoek		7 december 2005	80	126
Voedselveiligheid en diervoeders	3 november 2005	8 december 2005	535	607
Totaal			2042	2829

* het aantal dagen dat in totaal in 2005 en in voorgaande jaren aan de desbetreffende projecten is besteed

Veiligheid (waaronder ook beveiliging valt) is de afgelopen jaren een herkenbaar en voelbaar maatschappelijk thema geworden. De gevolgen van een gebrekkige aansluiting tussen beleid en uitvoering kunnen hier groot zijn. De Algemene Rekenkamer wil een bijdrage leveren aan het verkleinen van die afstand tussen beleid en uitvoering. Veiligheid is een complex domein, waarbij vele actoren in onderlinge samenhang tot prestaties moeten komen. Voor ons onderzoek hebben we het domein 'Veiligheid' afgebakend en beperkt tot de sectoren veiligheid in de woon- en leefomgeving, voedselveiligheid en terrorismebestrijding.

De centrale vraag voor ons is ook hier steeds of de burger krijgt wat hem door het Rijk en de daarmee verbonden instellingen in termen van beoogde effecten en te leveren prestaties is toegezegd. De onderlinge relaties en afspraken tussen de organisaties die werkzaam zijn op het terrein van de veiligheidsproblematiek (de 'ketenpartners') worden waar mogelijk in de onderzoeken betrokken. Datzelfde geldt voor het internationale perspectief dat vaak een rol speelt als het om veiligheidsthema's gaat.

We hebben de afgelopen jaren in alledrie de sectoren van het domein 'Veiligheid' onderzoek gedaan (zie tabel 3.2). De nadruk lag op de sector terrorismebestrijding.

De uitkomsten van onze onderzoeksactiviteiten op dit terrein geven aan dat bij de diverse doelstellingen die het Rijk voor het beleidsterrein 'veiligheid' heeft geformuleerd, duidelijker aangegeven zou moeten worden wie (welke ketenpartner) precies verantwoordelijk is voor de verwezenlijking ervan. Ook zou van de instrumenten die voor het veiligheidsbeleid worden ingezet, van tevoren duidelijker vastgesteld moeten worden welke betekenis ze precies hebben voor terrorismebestrijding. En ten slotte zou er meer gebruikgemaakt moeten worden van gestructureerde risicoanalyses.

In de sector voedselveiligheid signaleren we ongeveer dezelfde problemen.

Als het gaat om de veiligheid in de woon- en leefomgeving, zien we dat het beleid scherper uitgewerkt zou moeten worden in meetbare afspraken tussen ketenpartners. Bovendien is de voortgangsbewaking veelal ontoereikend, waardoor onduidelijk is of het beoogde effect (bijvoorbeeld: verbetering van de veiligheid op straat) is behaald.

Duurzame ontwikkeling

Tabel 3.3 Duurzame ontwikkeling

Onderwerp	Publicatiedatum		Kosten in dagen*	
	gepland	gerealiseerd	gepland	gerealiseerd
Voortgang bodemsanering	2 februari 2005	8 maart 2005	713	797
Totaal			713	797

* het aantal dagen dat in totaal in 2005 en in voorgaande jaren aan de desbetreffende projecten is besteed

Bij duurzame ontwikkeling gaat het erom te voorzien in de behoeften van de huidige generatie zonder daarmee de behoeftevoorziening voor toekomstige generaties in gevaar te brengen.

Het Nederlandse beleid op het gebied van duurzame ontwikkeling kent een nationale en een internationale dimensie. Binnen Nederland richt het beleid zich op negen thema's, waaronder: duurzame landbouw, duurzame energiehuishouding, duurzame mobiliteit, biodiversiteit en een duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen. Het internationale beleid omvat activiteiten op het gebied van gezondheid, schoon drinkwater, toegang tot energie, ontwikkeling van de landbouw en behoud van biodiversiteit, duurzame handel en investeringen, armoedebestrijding, het duurzaam maken van productie en consumptie en een doelmatig mondiaal bestuur.

De effecten van menselijk handelen op de natuur liggen vaak ver in de toekomst (denk aan klimaatverandering). Datzelfde geldt voor de effecten van beleid op het gebied van duurzame ontwikkeling; dit beleid kent vaak een lange doorlooptijd. In ons onderzoek richten we onze activiteiten op onderwerpen die aan twee voorwaarden voldoen:

- Er zijn nu al duidelijke aanwijzingen dat het misloopt in de uitvoering van het beleid, in de vorm van tegenvallende (tussen-)prestaties.
- Het is nu al duidelijk dat hierdoor het risico aanwezig is dat de effecten en prestaties op lange termijn niet gehaald zullen worden.

Wij richten onze activiteiten op het gebied van duurzame ontwikkeling op de volgende thema's:

- duurzame energiehuishouding;
- een duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen;
- biodiversiteit.

Wij hebben in 2005 één onderzoek afgerond op het terrein van natuurlijke hulpbronnen: het in maart 2005 gepubliceerde rapport over het bodemsaneringsbeleid (zie verderop in dit hoofdstuk).

Een ander onderzoek binnen het thema biodiversiteit loopt nog. Het betreft een onderzoek naar de realisatie van de 'Ecologische Hoofdstructuur' (EHS), een ambitieus project van de Nederlandse overheid. De bedoeling is dat de staat terreinen aankoopt en met elkaar verbindt tot een aaneengesloten natuurnetwerk van ongeveer 750.000 hectare, dat in 2018 voltooid moet zijn. De afronding van dit onderzoek staat nu gepland voor het derde kwartaal van 2006.

Voor november 2005 stond de samenvattende publicatie van een rapport over milieuvervuiling door zeeschepen op de rol, maar daarin is vertraging opgetreden. Het gaat om een rapport met overkoepelende conclusies over onderzoeken die over dit onderwerp zijn uitgebracht door de nationale rekenkamers van Cyprus, Griekenland, Italië, Malta, Turkije, het Verenigd Koninkrijk en Nederland. Omdat de reactie op onze overkoepelende conclusies niet van alle betrokken rekenkamers tijdig binnen was, hebben we de publicatiedatum moeten verschuiven naar 2006.

De Algemene Rekenkamer is actief lid van de werkgroepen 'Environmental Auditing' van EUROSAI (de organisatie van nationale rekenkamers in Europa) en INTOSAI (de wereldorganisatie van rekenkamers). Het doel van deze werkgroepen is het stimuleren en kwalitatief verbeteren van rekenkameronderzoeken naar – in veel gevallen grensoverschrijdende – milieuproblemen. Als lid van het 'steering committee' van de INTOSAI-werkgroep, schrijven wij samen met de rekenkamer van Polen een handreiking over samenwerking tussen rekenkamers bij onderzoek naar milieubeleid. Verder verzorgen wij het thema 'Focus on water' op de website van de INTOSAI-werkgroep (www.intosai.org).

Tabel 3.4 Overige doelmatigheidsonderzoeken

Onderwerp	Publicatiedatum		Kosten in dagen*	
	gepland	gerealiseerd	gepland	gerealiseerd
Reactie bij het eindrapport van de commissie-Brinkman 'Anders gestuurd, beter gestuurd'		13 januari 2005	10	10
Handhaven en gedogen	24 maart 2005	24 maart 2005	954	1096
Terugblik 2005	24 maart 2005	24 maart 2005	224	197
Stadsverwarming, verzoekonderzoek	9 juni 2005	16 juni 2005	199	279
Immigratie- en Naturalisatiedienst, verzoekonderzoek	16 juni 2005	15 september 2005	550	984
Totaal			1937	2566

* het aantal dagen dat in totaal in 2005 en in voorgaande jaren aan de desbetreffende projecten is besteed

Weer samen naar school

In januari 2005 hebben we een rapport uitgebracht over de wijze waarop het 'Weer samen naar school'-beleid in de praktijk vorm krijgt. Het onderzoek past in een reeks onderzoeken waarin de gevolgen van beleid voor risicogroepen, zoals zwerfjongeren, zorgleerlingen en allochtonen in beeld zijn gebracht. 'Weer samen naar school' is erop gericht om leerlingen met leer- of gedragsproblemen zoveel mogelijk binnen het reguliere basisonderwijs op te vangen, en niet door te sturen naar speciaal onderwijs. We hebben veldonderzoek gedaan bij twintig samenwerkingsverbanden en zestig scholen. Op de scholen bekeken we 237 dossiers van zorgleerlingen.

De belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat het de basisscholen nog niet lukt om alle zorgleerlingen zorg op maat te geven. Basisscholen kunnen wel steeds beter zorgleerlingen signaleren en zijn ook beter ingesteld op het verlenen van zorg, maar vervolgens ontbreekt het veel scholen aan middelen en tijd om de zorg daadwerkelijk te verlenen. Om toch aan de zorgvraag te kunnen voldoen zetten scholen andere middelen in, zoals gelden voor onderwijsachterstand en klassenverkleining. Daarmee wordt 'Weer samen naar school' afhankelijk van andere geldstromen.

Naar aanleiding van ons onderzoek hebben wij de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) aanbevolen om de verschillende beleidsoperaties gericht op verbetering van de zorg (zoals klassenverkleining, onderwijsachterstandenbeleid en leerlinggebonden financiering) te integreren in één zorgbeleid. De minister heeft onze conclusies meegenomen in de brede evaluatie van haar beleidsprogramma 'Weer samen naar school' met de Tweede Kamer. Ze vindt dat het onderzoek laat zien dat scholen al veel hebben bereikt bij het bevorderen van de integratie van leerlingen die extra zorg nodig hebben.

Gedetineerdenbegeleiding buitenland

In februari 2005 hebben we een rapport gepubliceerd over de begeleiding van Nederlandse gedetineerden in buitenlandse gevangenissen. Het rapport vormde een vervolg op eerder onderzoek uit 2000, waarin we hadden vastgesteld dat de taken van consulaire posten in het buitenland inzake gedetineerde Nederlanders niet duidelijk waren vastgelegd. Het gevolg was dat de posten hun verantwoordelijkheid op dit punt uiteenlopend invulden, en dat er geen eenduidige zorgnorm was waarop de gedetineerden aanspraak konden maken.

Uit ons onderzoek van 2005 blijkt dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken inmiddels veel verbeteringen heeft doorgevoerd in beleid, uitvoering en verantwoording. Zo zijn er duidelijke begeleidingsnormen opgesteld en zijn opleidingen voor consulaire medewerkers verbeterd.

Op enkele punten zijn nog verbeteringen mogelijk. Zo hebben we gesignaleerd dat de gift van € 30 per maand voor gedetineerden buiten Europa ongewenste neveneffecten heeft. Het bedrag is in sommige landen te laag en in andere landen te hoog (wat kan leiden tot afpersing of diefstal). Verder hebben we aanbevolen een bezoekenorm vast te stellen per post, rekening houdend met de lokale omstandigheden. Ook vinden we dat er gericht onderzoek nodig is naar het relatief (vergeken met enkele andere Europese landen) hoge percentage Nederlanders dat in het buitenland vastzit wegens drugsdelicten.

De ministers van Buitenlandse Zaken en van Justitie hebben in hun reactie op ons rapport laten weten onze aanbevelingen te onderschrijven. Bovendien heeft minister Bot van Buitenlandse Zaken recentelijk (januari 2006) een brief aan de Tweede Kamer gestuurd waarin hij alle aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer heeft uitgewerkt (Tweede Kamer, 2005-2006, 30010, nr. 5). Zo is de bezoeknorm vastgesteld op minimaal twee bezoeken per gedetineerde per jaar en wordt de geografische toepassing van de gift van € 30 per maand herzien. Tevens zijn er voorlichtingsactiviteiten ontwikkeld om potentiële drugssmokkelaars te waarschuwen voor de risico's van drugssmokkel. Zo laat de documentaire 'Het IJzeren Paradijs' aan de hand van confronterende beelden en gesprekken met een aantal Nederlandse gedetineerden zien hoe de omstandigheden in buitenlandse gevangenissen kunnen zijn en welk effect die hebben op de levens van betrokkenen.

Gebruik van grenscontroles bij terrorismebestrijding

Na 11 september 2001 heeft de minister van Justitie grenscontroles benoemd als een van de instrumenten om terroristische aanslagen te voorkomen. In een onderzoek dat wij in september 2005 hebben gepubliceerd, hebben we bekeken of grenscontroles hier inderdaad geschikt voor zijn.

Onze conclusie luidt: grenscontroles kunnen niet goed gebruikt worden voor terrorismebestrijding. Dat komt in de eerste plaats doordat personencontroles en goederencontroles gescheiden werelden zijn. Zo zijn er plaatsen in Nederland waar wel goederen mogen worden binnengebracht, maar waar géén controleposten zijn voor personen. Het is onduidelijk hoe de controle van bemanningen en passagiers op die plaatsen is geregeld. Ten tweede zijn het controlesysteem zoals vastgelegd in Europese regels, en de uitwerking daarvan door de Nederlandse regering in wet- en regelgeving, evenals de uitvoering ervan niet toegesneden op terrorismebestrijding. In de derde plaats kan ook de kwaliteit van de uitgevoerde controles verbeterd worden. Zo hebben de organisaties die de grenscontroles uitvoeren niet altijd zicht op personen en goederen die een risico vormen. Dit omdat informatie over binnenkomende schepen of vliegtuigen onvoldoende of niet op tijd beschikbaar is, of niet gebruikt wordt.

Wij hebben het kabinet aanbevolen om duidelijk te maken welk handhavingsniveau het passend vindt voor de Nederlandse grenzen, en hoe het wil omgaan met zwakke plekken in het grenscontrolesysteem. Ook hebben we de organisaties die de grenscontroles uitvoeren aangeraden om de samenwerking te intensiveren.

De betrokken bewindspersonen herkenden veel van het gestelde in het rapport, maar deden ons nauwelijks concrete toezeggingen voor verbetering. Wel heeft de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, naar aanleiding van de bespreking van ons rapport in de Tweede Kamer, toegezegd om binnen drie maanden met een plan van aanpak te komen voor de verbetering van de grenscontroles.

Handhaven en gedogen

In maart 2005 hebben we een rapport uitgebracht over de handhavingspraktijk in Nederland. Een onderzoekscommissie noemde in 1998 de handhavingstekorten in ons land 'verontrustend'. We zijn nagegaan wat de overheid en de handhavende instanties sindsdien hebben gedaan om de handhaving van wetten systematischer aan te pakken. De handhaving is inmiddels duidelijk geprofessionaliseerd. Veel bestuurders en handhavende instanties maken echter nog niet duidelijk welk niveau van naleving zij minimaal beogen, welke wetten en regels zij minder intensief handhaven en wat zij onder welke condities gedogen. Daardoor is niet altijd bekend hoe groot de risico's zijn waaraan burgers blootstaan. Ook is niet duidelijk of, hoe en tegen welke prijs die risico's teruggedrongen kunnen worden.

De handhavingstekorten die we in het onderzoek vaststelden, bleken verschillende oorzaken te hebben. Soms sluit de capaciteit van de handhavende instantie niet aan op de taken, soms zijn er inconsistenties in de te handhaven regelgeving, soms ook is de status van de te handhaven normen onduidelijk.

Om inzicht te krijgen in het effect van hun handhavingsinspanningen zouden handhavers hun veronderstellingen daarover expliciet moeten maken en moeten toetsen. Wetgevers en beleidsmakers zouden op hun beurt meer aandacht moeten hebben voor de handhaafbaarheid van nieuwe en bestaande wetten en regels. Veel van de conclusies en aanbevelingen worden breed ondersteund door het kabinet.

Kustwacht Nederland

In april 2005 hebben we een rapport uitgebracht over het functioneren van de Kustwacht Nederland. De Kustwacht is belast met onder meer douanetoezicht en de handhaving van milieu- en visserijwetgeving en heeft daarnaast dienstverlenende taken zoals hulpverlening en redding, vaarwegmarkering en rampenbestrijding. We zijn nagegaan hoe de tien rijksdiensten die samen de Kustwacht vormen, met elkaar samenwerken.

Zoals al uit eerdere onderzoeken van de Algemene Rekenkamer (1998) en Deloitte & Touche (2003) was gebleken, vormt de Kustwacht een weinig samenhangend geheel van diensten. Deze diensten worden geacht met elkaar samen te werken, maar geven in de praktijk vaak de belangen van de eigen dienst/het eigen ministerie voorrang. Verder is de relatie tussen de beoogde doelen, de te leveren prestaties, de te realiseren effecten en de daarvoor benodigde middelen onduidelijk. Daardoor kan niet worden beoordeeld hoeveel en welke capaciteit er nodig is om alle taken goed uit te voeren. Ook is niet duidelijk welke risico's er ontstaan als de Kustwacht taken niet of in mindere mate uitvoert.

Wij hebben de betrokken ministers aanbevolen om beleid en beleidsprestaties voor de Kustwacht duidelijk vast te leggen, in meetbare termen en voorzien van een tijdpad. De betrokken diensten moeten bovendien voldoende financiële, personele en materiële middelen voor de kustwacht beschikbaar stellen.

De ministers kunnen zich vinden in onze conclusies en aanbevelingen, al herkennen ze zich niet allemaal in de conclusie dat departementale belangen boven Kustwachtbelangen gaan.

Per 1 maart 2006 is de Kustwacht Nederland Nieuwe Stijl van start gegaan. De Kustwacht krijgt onvoorwaardelijke zeggenschap over de overheidsvliegtuigen en -vaartuigen die voor haar taken worden ingezet. De minister van Defensie krijgt de verantwoordelijkheid voor de inzet van personeel en middelen. De minister van Verkeer en Waterstaat heeft de regie over de beleidsplannen, de activiteitenplannen en de begroting.

Voortgang bodemsanering

In maart 2005 hebben we een onderzoek gepubliceerd naar het bodemsaneringsbeleid. Aanleiding waren signalen van het RIVM dat de voortgang van de bodemsaneringsoperatie hapert.

De conclusie van het onderzoek is dat de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) onvoldoende grip heeft op de bodemsaneringsoperatie. Een adequate planning voor de operatie ontbreekt en zowel de uitvoering als het toezicht schieten tekort. Daardoor is niet duidelijk welke bodemverontreinigingen tegen welke kosten worden gesaneerd, of de saneringen naar behoren worden uitgevoerd en of de bodemsaneringsoperatie wel in het streefjaar 2030 zal zijn afgerond. Het is zodoende twijfelachtig of de risico's die de bodemverontreiniging met zich meebrengt voor toekomstige generaties, binnen afzienbare tijd zullen worden weggenomen.

We hebben de minister van VROM aanbevolen de nieuwe doelstellingen die eind 2003 voor de bodemsanering zijn vastgesteld, uit te werken in een realistische planning. Daarnaast zou de verantwoordelijke bewindspersoon, de staatssecretaris, ervoor moeten zorgen dat de doelmatigheid van de operatie en het toezicht op de uitvoering verbeteren. Zo zou de milieukundig begeleider van een sanering onafhankelijk moeten zijn. En de Tweede Kamer zou adequater moeten worden geïnformeerd over de voortgang van de bodemsaneringsoperatie. Verder zou de minister de verdeling van verantwoordelijkheden tussen haar en de decentrale overheden opnieuw moeten bezien. De minister en de staatssecretaris van VROM hebben laten weten dat ze onze aanbevelingen onderschrijven. Wel verschillen zij van mening met de Algemene Rekenkamer over de sturingsfilosofie met bijbehorende verantwoordelijkheidsverdeling.

Geplande onderzoeken

Hieronder vindt u een beknopt overzicht van de onderzoeksprojecten van de Algemene Rekenkamer op het terrein van het presteren van de overheid in 2006 en volgende jaren. In het Werkprogramma 2006 en op www.rekenkamer.nl kunt u een toelichting vinden per project.

Publieke voorzieningen

Onderzoek	Publicatieperiode
Continuïteit en toegankelijkheid van zorg voor chronisch zieken	derde kwartaal 2006
Beroepspraktijkvorming in het MBO	vierde kwartaal 2006
Werklozen zonder startkwalificatie	vierde kwartaal 2006
Opvang zwerfjongeren 2006	vierde kwartaal 2006
Voorkomen uitval van jeugd	eerste helft 2007
Vraagsturing en marktwerking: kan de burger kiezen?	tweede helft 2007
Reïntegratie van werklozen en werking Wet structuur uitvoering werk en inkomen (SUWI)	tweede helft 2007
Kwaliteitsbewaking hoger onderwijs	2008

Veiligheid

Onderzoek	Publicatieperiode
Criminaliteitsbeheersing jeugd	vierde kwartaal 2006
Opsporing en vervolging	tweede helft 2007
Crisisbeheersing/rampenbestrijding	2008

Duurzame ontwikkeling

Onderzoek	Publicatieperiode
Realisatie Ecologische Hoofdstructuur (EHS)	tweede kwartaal 2006
Marpol	vierde kwartaal 2006
Natuurcompensatie	vierde kwartaal 2006
CO ₂ -emissiehandel	eerste helft 2007
Duurzaam gebruik van milieu in ontwikkelingslanden	tweede helft 2007
Luchtkwaliteit	tweede helft 2007
Duurzame visserij	2008
Duurzame veehouderij en landbouw	2008

Overige doelmatigheidsonderzoeken

Onderzoek	Publicatieperiode
Beleidsvrijheid bij specifieke uitkeringen	eerste kwartaal 2006
Terugblik 2006	eerste kwartaal 2006
De lerende overheid: effecten van parlementaire enquêtes en onderzoeken	eerste helft 2007
Terugblik 2007	eerste helft 2007
Op de goede plek	eerste helft 2007
Problemen in de uitvoering	tweede helft 2007
Terugblik 2008	2008

4 Projecten in binnen- en buitenland

De Algemene Rekenkamer wil een bijdrage leveren aan goed openbaar bestuur. Dat doen we door kennis uit te wisselen en samen te werken met relevante partijen (zoals rekenkamers, overheden en overheidsorganisaties) in binnen- en buitenland. In eigen land bieden we provincies en gemeenten onze kennis en ervaring aan bij het oprichten van lokale en provinciale rekenkamers. En via onze lidmaatschappen van verenigingen van rekenkamers nemen we deel aan bijeenkomsten en werkgroepen over bepaalde thema's. Ook binnen het Koninkrijk der Nederlanden hebben we samenwerkings- en ondersteuningsprojecten lopen. De samenwerking met de rekenkamers van de Nederlandse Antillen en van Aruba is in 2000 vastgelegd in een protocol. Eens in de twee jaar komen de colleges van de drie rekenkamers bijeen om de resultaten van de samenwerking te evalueren en te besluiten over nieuwe projecten. Verder zijn we binnen de Europese Unie actief. We willen een bijdrage leveren aan het verbeteren van het EU-brede financieel management en in dat kader onderhouden wij contacten met onze zusterinstellingen binnen de EU-lidstaten en met de Europese Rekenkamer. Daarnaast ondersteunen wij de rekenkamers van tot de EU toetredende staten. We onderhouden ook internationale contacten over de grenzen van de EU heen. Met zusterinstellingen bijvoorbeeld, voor het uitwisselen van actuele kennis over rekenkameronderzoek en voor ontwikkelingen op controlegebied. We participeren bovendien actief in een aantal internationale projecten en samenwerkingsverbanden, met name in die landen waarop het beleid van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking zich richt. In dit hoofdstuk beschrijven we enkele van de samenwerkingsprojecten waaraan we in 2005 hebben gewerkt. We eindigen dit hoofdstuk met een overzicht van de lopende internationale projecten.

Lokale rekenkamers

De Algemene Rekenkamer wil behalve door middel van onderzoek ook op andere manieren bijdragen aan goed openbaar bestuur. Een van die manieren is het ondersteunen van lokale rekenkamers die recent her en der in het land zijn ingesteld.

De Gemeentewet verplicht gemeenten om uiterlijk 1 januari 2006 een rekenkamer of rekenkamerfunctie te hebben. Voor provincies geldt deze verplichting al sinds 1 januari 2005. Wij hebben in 2005 gemeenten en provincies ondersteund bij het opstarten van deze rekenkamer(funcities) door kennis en ervaring uit te wisselen. Voor gemeenteraadsleden, burgemeesters, wethouders, leden van rekeningencommissies, griffiers en betrokken ambtenaren organiseerden we op verzoek workshops.

Vanuit de ondersteunende rol die wij op dit terrein vervullen verzorgen wij ook het secretariaat van de in 2004 opgerichte Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK). Ons collegelid Gerrit de Jong maakt deel uit van het bestuur. Gerrit de Jong heeft in dit kader onder andere de jaarlijkse selectie en uitreiking van de prijs (de Goudvink) voor het beste rekenkameronderzoek in zijn portefeuille. De Algemene Rekenkamer ondersteunt van harte de doelstelling van de Goudvink: het kweken van belangstelling voor rekenkamerwerk en het verder verbeteren van rekenkamerwerk, door onderlinge vergelijking.

Nederlandse Antillen en Aruba

Op grond van het samenwerkingsprotocol dat wij in 2000 hebben gesloten met de rekenkamers van de Nederlandse Antillen en van Aruba onderhouden wij een bijzondere relatie met deze beide zusterorganisaties. In dat kader zijn er het afgelopen jaar de nodige activiteiten geweest.

In april 2005 publiceerde de rekenkamer van Aruba een onderzoek naar vergunningen, dat was uitgevoerd met ondersteuning van de Algemene Rekenkamer. Daarnaast hebben de drie rekenkamers gezamenlijk een opzet uitgewerkt voor onderzoek naar het functioneren van de Kustwacht in zowel Nederland als het Caraïbisch gebied. De afzonderlijke onderzoeken zijn in de loop van 2004 van start gegaan. In april werd het rapport over de Kustwacht Nederland gepubliceerd. Het streven is om in de eerste helft van 2006 het andere onderzoek af te ronden.

Ook op het gebied van kennisuitwisseling tussen de drie rekenkamers zijn we in 2005 actief geweest. In het kader van een gezamenlijk cursusprogramma heeft een team van de Algemene Rekenkamer in september op Curaçao een module doelmatigheidsonderzoek gegeven, in december gevolgd door een (vervolg)module rapporteren. Op Aruba zijn beide cursusonderdelen vervolgens herhaald.

In november 2005 vond op Aruba het periodieke overleg plaats tussen de colleges van de drie rekenkamers. Daarbij kwam vooral de problematiek rondom de achterstanden in de goedkeuring van de jaarrekeningen op zowel de Nederlandse Antillen (en de samenstellende eilanden) als Aruba aan de orde. Afgesproken is dat elke rekenkamer bij haar eigen regering aandringt op maatregelen. De Algemene Rekenkamer is bereid een bijdrage aan het inhalen van de achterstanden te leveren. In het najaar van 2007 zal het volgende bestuurlijk overleg plaatsvinden.

In onderstaand overzicht is te zien waar de Algemene Rekenkamer wereldwijd actief is. Een aantal activiteiten zoals lidmaatschappen van internationale organisaties komen direct voor rekening van de Algemene Rekenkamer. We ondersteunen zusterinstellingen en verrichten – op verzoek – buitenlandse activiteiten. Deze worden bekostigd door het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking en het Ministerie van Economische Zaken of door internationale organisaties zoals de Wereldbank en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Het capaciteitsbeslag van deze activiteiten op de organisatie is ongeveer 5%.

Europa	Overig
Frankrijk	Aruba en de Nederlandse Antillen
Hongarije	Zuid-Afrika
Duitsland	Canada
Zweden	Rwanda
België	Tunesië
Macedonië	Indonesië
Letland	Seychellen
Kroatië	Sierra Leone
Roemenië	
Albanië	
Estland	
Kosovo	

Tabel 4.1 Niet extern gefinancierde buitenland activiteiten 2005

Institutionele verplichtingen/ lerende organisatie	Acties / producten	Kosten in dagen*	
		gepland	gerealiseerd
Lidmaatschappen	Actieve deelname aan vergaderingen, bijdrage aan ontwikkeling methoden en technieken, informatie-uitwisseling	346	380
Bezoeken	Organisatie en deelname inkomende en uitgaande bezoeken (bestuurlijk en ambtelijk)	104	174
Informatieverzoeken	Behandeling van inkomende en uitgaande informatievragen van en aan zusterinstellingen	61	128
Harmonisation of Overseas Audit Practice (HOAP)	Gezamenlijk overleg met rekenkamers uit grote donorlanden over een gecoördineerde onderzoeks aanpak van donorgelden en de rol van rekenkamers van de ontvangende landen	38	41
Tsunami	Deelname aan de internationale activiteiten van rekenkamers ter verbetering van de transparantie, accountability en verantwoording van hulpstromen in geval van rampen	120	258
Environmental auditing	Deelname aan INTOSAI/EUROSAI-werkgroep	135	124
EUROSAI-IT	Voorzitten van een EUROSAI-werkgroep op het gebied van Informatietechnologie	183	185
EUROSAI-congres 2005	Vorbereiding deelname aan Europees congres 2005 als rapporteur 'inkomsten'	125	126
Verwerving externe controle-opdracht	Verwerving functie Externe Controleur Unesco (niet doorgezet)	16	16
Peer review van de Government Accountability Office (GAO) van de Verenigde Staten	Deelname aan een internationaal team ten behoeve van de doorlichting van de Amerikaanse rekenkamer	13	14
JSF-conferentie	Voorzitter van een internationale conferentie van rekenkamers die zich bezighoudt met de transparantie, accountability en verantwoording van de toekomstige aanschaf van de Joint Strike Fighter als opvolger van de F-16-straaljager	85	107
Leren van ervaringen en kennis opgedaan in buitenland	Ontwikkelen van instrumenten ter bevordering van de uitwisseling van kennis en ervaring tussen medewerkers	30	10
Ontwikkelingssamenwerking/ externe controleurschappen	Advisering en verwerving van nieuwe samenwerkingsprojecten en externe controleurschappen	66	79
Ondersteuning en beheer	Diverse reguliere activiteiten ter ondersteuning van de uitvoering van het buitenlandbeleid	235	175
Totaal		1557	1817

* het aantal dagen dat in 2005 aan de desbetreffende projecten is besteed

Toelichting op internationale projecten

Tabel 4.2 Ondersteuning zusterorganisaties in 2005

Zusterorganisatie	Acties / producten	Kosten in dagen*		Uitgaven** in €	Ontvangsten*** in €
		gepland	gerealiseerd		
Nederlandse Antillen en Aruba	Opleidingsactiviteiten, bestuurlijke bijeenkomsten, gezamenlijk onderzoek	pm	94	35.290	185.000
Letland 1	Begeleiding bij het voldoen aan eisen van de Europese Unie aan toetreders	0	0	0	294.329
Letland 2	Samen met Britse National Audit Office versterken van Letse State Audit Office	58	16	1.216	0
Letland 3	Ondersteuning van de Letse State Audit Office bij onderzoek naar ontvangsten en het opzetten van een daarbij behorende organisatie-eenheid	100	16	1.821	0
SIGMA	Inspelen op ad-hoc-verzoeken van zusterinstellingen in Midden- en Oost-Europa	40	28	2.780	21.032
Macedonië	Ondersteuning van de Macedonische rekenkamer bij het voldoen aan de internationaal geaccepteerde standaarden en het EU-acquis	102	97	56.948	48.252
AFROSAI-E (IDI 3)	Ondersteuning van de (23) Engelssprekende rekenkamers in Afrika	112	80	30.390	55.098
Peru	Ondersteuning van de Peruaanse rekenkamer bij de uitvoering van haar onderzoek op milieugebied	35	33	5.413	25.879
Rwanda	Ondersteuning van de Rwandese rekenkamer bij het ontwikkelen van haar rechtmatigheids- en doelmatigheidsonderzoek	155	99	32.349	57.758
Indonesië	Ondersteuning bij actualisering/herziening auditing standards	17	11	11.452	17.460
Totaal		619	474	177.660	704.807

* het aantal dagen dat in 2005 aan de desbetreffende projecten is besteed

** reis- en verblijfkosten in 2005

*** personeelskosten en reis- en verblijfkosten in 2005

Tabel 4.3 Audits bij internationale organisaties

Zusterorganisatie	Acties / producten	Kosten in dagen*		Uitgaven** in €	Ontvangsten*** in €
		gepland	gerealiseerd		
WEU	-	28	31	5.324	20.908
OPCW	-	20	20		15.000
Unmik/Kosovo 2002-2003	Externe controle van het VN/EU-budget 2002-2003	45	41	0	34.459
Unmik/Kosovo 2004	Externe controle van het VN/EU-budget 2004	173	140	23.255	128.692
Totaal		266	232	28.580	199.060

* het aantal dagen dat in 2005 aan de desbetreffende projecten is besteed

** reis- en verblijfkosten in 2005

*** personeelskosten en reis- en verblijfkosten in 2005

De rol van rekenkamers bij het bevorderen van publieke verantwoording en het vergroten van transparantie van overheidshandelen wordt in toenemende mate in de internationale gemeenschap onderkend, bijvoorbeeld de VN, de Wereldbank en de OECD. Wij zien het als een van onze taken om zusterinstellingen en relevante internationale organisaties te helpen hun verantwoordelijkheden op dit terrein waar te maken. We willen bijdragen aan institutionele 'capacity building' van zusterinstellingen en van internationale organisaties. Kenmerkend voor onze manier van opereren is dat wij ons als collega-instituut opstellen, en niet als consultant. Dit werkt positief op het wederzijdse leereffect.

Ook in 2005 hebben wij namens Nederland diverse internationale projecten en externe controleactiviteiten bij internationale organisaties uitgevoerd. Hiertoe reserveren we in onze organisatie een beperkt deel van de capaciteit. Als randvoorwaarden gelden dat we dit soort activiteiten alleen doen als ze 'rekenkamerspecifiek' zijn en daarmee niet concurrerend zijn met marktactiviteiten. Ook moet er kostendekkende externe financiering beschikbaar zijn. Kostendekkendheid blijkt wel voor de reis- en verblijfkosten te slagen, maar nog niet 100% voor de personele component (zie hoofdstuk 5, tabel 5.5). In totaal zijn de extern gefinancierde projecten wel kostendekkend.

Tsunami

Eind december 2004 vond de verwoestende tsunami plaats in de Indische Oceaan. De wereldwijde hulpacties die onmiddellijk op gang kwamen, leverden miljarden euro's op.

De internationale rekenkamergemeenschap realiseerde zich al snel dat ze een rol kan spelen bij de controle op deze (publieke) tsunami-hulpgelden. Immers, als het toegezegde geld daadwerkelijk gegeven wordt moet iemand controleren of het wel op de plaats van bestemming komt, waaraan het wordt uitgegeven en of dat op een effectieve, efficiënte en doelmatige wijze gebeurt.

In januari 2005 lanceerden de voorzitter en de secretaris van de internationale organisatie van rekenkamers, INTOSAI, en onze president het INTOSAI Tsunami Initiative (www.intosai-tsunami.org). In april 2005 vond een conferentie over de controle op de tsunamigelden plaats in Indonesië. Diverse betrokken rekenkamers en andere relevante instellingen waren hier aanwezig. Als een van de actiepunten uit deze conferentie kwam een verdere invulling van het INTOSAI Tsunami Initiative.

In november 2005 is onze president voorzitter geworden van het zogenaamde INTOSAI Tsunami Initiative, de 'Task Force on accountability for and Audit of Disaster-related aid', INTOSAI. Deze Task Force is op zoek naar een 'global audit trail': een controle-spoor voor hulpstromen. De rekenkamers van Indonesië en Korea leveren de vice-voorzitters voor deze Task Force.

De eerste vergadering van de werkgroep vond plaats in december 2005 in Den Haag. Hier hebben de rekenkamers van Nederland, Indonesië, Korea, de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Oostenrijk besloten een tiental andere rekenkamers te benaderen om gezamenlijk meer overzicht te krijgen in zowel de publieke als private hulp-gelden voor de tsunami, zo mogelijk met gebruikmaking van geografische informatie-systemen. Ook gaan de rekenkamers samenwerken met grote accountantskantoren, non-gouvernementele organisaties en met organisaties als de Verenigde Naties (VN), de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en ministeries van Ontwikkelingssamenwerking. Het spreekt voor zich dat dit project in het Werkprogramma 2005 nog niet was voorzien.

Macedonië

Macedonië is inmiddels kandidaat-lidstaat van de EU. Ook de Nederlandse regering hecht veel waarde aan een goede inrichting van de openbare financiën van deze republiek. Om die reden is een aantal samenwerkingsprojecten opgezet tussen eenheden van het Nederlandse en het Macedonische Ministerie van Financiën.

In 2005 kreeg de Algemene Rekenkamer het verzoek om op haar beurt een soortgelijke samenwerking aan te gaan met haar Macedonische zusterinstelling, de State Audit Office. Na een verkennende missie is een driejarig samenwerkingsproject gedefinieerd, dat in oktober 2005 aan collegelid Gerrit de Jong is gepresenteerd. De Nederlandse ambassade in Skopje faciliteert het project en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking financiert het. Het project heeft tot doel de Macedonische rekenkamer een stap verder te brengen in de richting van de eisen die de EU stelt aan rekenkamercontrole. Wij dragen hieraan bij door te adviseren over de rekenkamerwetgeving en over methoden en technieken voor controle. Een belangrijke component van het project is het begeleiden van de Macedonische collega's tijdens voorbeeldonderzoeken.

Toespraak in Europees Parlement

Saskia J. Stuiveling heeft op 4 oktober 2005 een presentatie gehouden voor het Europees Parlement. Zij sprak tijdens een seminar over het financieel management van Europees geld. Het seminar was georganiseerd door de zogeheten Commission du contrôle budgétaire (Cocobu), oftewel de begrotingscontrolecommissie van het Europees Parlement.

Aanleiding voor het seminar was onvrede met het huidige financieel management van de EU. De Europese Commissie en het Europees Parlement zijn het erover eens dat het huidige systeem van financieel management van de EU niet goed werkt. De Europese Rekenkamer heeft sinds het begrotingsjaar 1994 geen positieve verklaring kunnen afgeven over de rechtmatigheid van de uitgaven van de EU. Bovendien is er een gebrek aan transparantie. Dat moet veranderen. Op basis van uitspraken van de Europese Rekenkamer en het Europees Parlement heeft de Europese Commissie daartoe voorstellen gedaan.

Stuiveling betuigde in haar presentatie steun voor de verbetervoorstellen van de Europese Commissie en gaf aan dat nationale rekenkamers van de 25 lidstaten als externe controleurs een bijdrage kunnen leveren aan het op orde brengen van de EU-financiën.

EUROSAI-congres

Eind mei 2005 vond in Bonn (Duitsland) het zesde congres plaats van EUROSAI, waarin 46 nationale rekenkamers uit Europa plus de Europese Rekenkamer zijn verenigd. Het thema van dit zesde congres was 'The Audit of Public Revenues' oftewel: onderzoek naar de ontvangsten van het Rijk.

Onze president trad op als voorzitter van de EUROSAI IT-werkgroep (zie hierna) en was ook voorzitter en rapporteur van het eerste congressthema ('the significance of public revenues for public financial managers and for the legislature'). In haar presentatie ging zij in op het aspect 'belastingmoraal', waarbij zij publiekscampagnes van belastingdiensten uit Europa toonde. Zij zette uiteen hoe de belastingmoraal de werkzaamheden van belastingdiensten en ook van rekenkamers beïnvloedt.

Het thema werd op het congres uitgebreid besproken en dat heeft geleid tot een slot-resolutie die rekening houdt met de grote verschillen in mandaat, capaciteit en ervaring binnen de Europese regio. Rekenkamers wordt onder meer aanbevolen om:

- een specifieke strategie voor controle op inkomsten te ontwikkelen op basis van een risicoanalyse;
- mee te doen aan een 'co-ordinated audit' op belastingsubsidies;
- benchmark-informatie met elkaar uit te wisselen ter vergelijking van de organisatie en prestaties van belastingdiensten.

In haar rol van voorzitter van de EUROSAI IT-werkgroep heeft Stuiveling gerapporteerd over de activiteiten van de betreffende werkgroep. Ook heeft zij de plannen van de werkgroep voor de komende drie jaar gepresenteerd. Een belangrijk product van de afgelopen periode is het 'IT-zelfevaluatie-instrument' voor rekenkamers, dat inmiddels bij bijna alle EUROSAI-leden in gebruik is.

AFROSAI-E

Sinds 1997 heeft de Algemene Rekenkamer een samenwerkingsverband met 23 rekenkamers ('supreme audit institutions' oftewel SAI's) uit Engelssprekende landen in Afrika. Deze rekenkamers zijn georganiseerd onder de noemer AFROSAI-E.

De activiteiten die wij op dit moment uitvoeren in het kader van het AFROSAI-E-samenwerkingsverband vloeien voort uit een strategieverandering bij de ontwikkelingstak van INTOSAI Development Initiative (IDI). Dit INTOSAI-onderdeel, dat zich richt op de zusterinstellingen in ontwikkelingslanden, besloot om niet langer centraal ontwikkelde opleidingsprogramma's aan te bieden maar over te gaan op programma's die meer inspelen op regionale behoeften van rekenkamers. Hiertoe werd de constructie in het leven geroepen waarbij een rekenkamer van een ontwikkeld land zich verbindt met een regio met rekenkamers in ontwikkeling.

De Algemene Rekenkamer was een voorstander van een dergelijke aanpak, en is vervolgens verzocht zich te liëren aan de regio van Engelssprekende rekenkamers in Afrika die begeleiding en ondersteuning zocht bij het opstellen en uitvoeren van opleidingsplannen. Onze taak was niet alleen om expertise in te brengen, maar ook om de regio te helpen bij het vinden van voldoende financiering voor de activiteiten. De benodigde financiële steun werd gevonden bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

De inauguratie van AFROSAI-E heeft in april 2005 plaatsgevonden in Kaapstad, Zuid-Afrika, waarbij de formele handeling werd verricht door de Zuid-Afrikaanse president Thabo Mbeki. De Algemene Rekenkamer werd tijdens de ceremonie vertegenwoordigd door collegelid Pieter Zevenbergen.

Onze verhouding tot de regio heeft zich in de loop der jaren duidelijk ontwikkeld. Was er aanvankelijk sprake van een 'adoptierelatie', inmiddels is er sprake van gelijkwaardigheid.

Internationale projecten in de toekomst

Hieronder vindt u een beknopt overzicht van de internationale projecten van de Algemene Rekenkamer in 2006 en volgende jaren. In het Werkprogramma 2006 op www.rekenkamer.nl kunt u een toelichting vinden per project.

Project (Koninkrijk en internationaal)	Looptijd
EUROSAI IT	tot en met eerste kwartaal 2006
Kustwacht	tot en met tweede kwartaal 2006
Letland	tot en met derde kwartaal 2006
Support for Improvement in Governance and Management (SIGMA)	tot en met 2006
Audit assistance KCB 2005 (Kosovo)	tot en met eerste helft 2007
Kroatië	tot en met eerste helft 2007
Parallele audit naar EU-structuurfondsen	tot en met eerste helft 2007
AFROSAI-E (IDI 3)	tot en met eerste helft 2007
Rwanda	tot en met eerste helft 2007
Organisation for Prohibition of Chemical Weapons (OPCW)	tot en met 2007
Vorbereiding INCOSAI 2007	tot en met 2007
INTOSAI corruptie-enquête deel II	tot en met 2007
Externe controle van de Assembly of Western European Union (WEU) 2005-2007	tot en met 2007
Roemenië	tot en met 2007
Environmental auditing	tot en met 2007
Albanië	tot en met 2008
Duurzame visserij	tot en met 2008
Intracommunautaire BTW-fraude	tot en met 2008
Kwaliteitsbewaking van het hoger onderwijs	tot en met 2008
Macedonië	tot en met 2008
Samenwerking met andere rekenkamers op EU-gebied	tot en met 2008
Samenwerkingsverband Joint Strike Fighter	tot en met 2008
Tsunami-project	tot en met 2010

5 Bedrijfsvoering

We investeren voortdurend in de kwaliteit van onze medewerkers. Ook streven we ernaar om de efficiëntie en effectiviteit van ons werk steeds verder te vergroten. Daarbij willen we voldoen aan de eisen waarop we anderen beoordelen. Veel activiteiten zijn niet gebonden aan één jaar, maar lopen door. Ze zijn bedoeld ter ondersteuning, om ons werk zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren. In dit hoofdstuk verantwoorden we ons over onze bedrijfsvoering en lichten we enkele projecten nader toe.

Mededeling bedrijfsvoering 2005

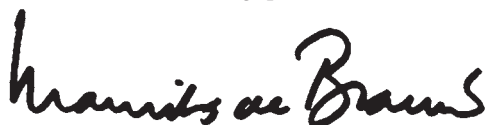
Mededeling

De inzet van de beheersinstrumenten heeft ook in 2005 geresulteerd in beheerste bedrijfsprocessen van het financieel en het materieel beheer.

De beheersing van de kosten en de doorlooptijd van de onderzoeksprocessen moeten worden verbeterd. Hiertoe zal in ieder geval het sturingsmodel nader worden gezien. Voor de beheersing van de tijdige beschikbaarheid van personeel zullen de procedures rondom werving en selectie worden verbeterd.

drs. Saskia J. Stuiveling, president

jhr. mr. W.M. de Brauw, secretaris

Organisatieontwikkelingen

Naar aanleiding van de kortingen op ons budget, een gevolg van de taakstellingen van de twee kabinetten Balkenende, zagen wij ons in 2004 genoodzaakt de personeelsformatie te reduceren van 318 naar 291,5 fte. Tot en met de eerste maanden van 2005 was er een vacaturestop van kracht. In 2005 is de personeelsformatie zodanig ingericht dat deze beter op onze missie en strategie is afgestemd. Deze formatie zal naar verwachting in 2006 worden vastgesteld.

Managementcontrol

De interne accountant heeft in het najaar van 2005 een interimcontrole uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn in het managementteam besproken. Dit heeft vooral geleid tot het verder aanscherpen en verbeteren van de handhaving van de interne procedures.

In 2005 hebben wij een inventarisatie gemaakt van de risico's die de Algemene Rekenkamer loopt bij de uitvoering van haar taken. Deze inventarisatie richt zich vooral op beheersing van de risico's die de Algemene Rekenkamer loopt als gevolg van tekortkomingen in de uitvoering van de haar opgelegde taken. Wij stellen de houdbaarheid van deze risicoanalyse op maximaal één jaar. Het management zal begin 2006 bezien welke aanvullende beheersmaatregelen er nodig zijn en voor de zomer van 2006 de risicoreducerende beheersmaatregelen evalueren.

In 2005 hebben we als organisatie energie gestoken in het evalueren van ons eigen functioneren. Voldoen wij aan de normen die wij anderen stellen? Uit interne managementrapporten komt naar voren dat onze organisatie het primaire proces - de uitvoering van onderzoek - qua kosten en doorlooptijd onvoldoende beheerst. Een extern organisatieadviesbureau beoordeelt de sturing en efficiëntie binnen de organisatie.

Ook de kwaliteit van onze producten heeft voortdurend onze aandacht. In dat kader zijn in 2005 twee reviews door externen in voorbereiding genomen:

- Vier buitenlandse zusterorganisaties zullen in de loop van 2006 een 'peer review' uitvoeren op de onderzoeksprocessen.
- Twee universiteiten en een onafhankelijk onderzoeksinstituut zijn uitgenodigd om drie onderzoeksrapporten te reviewen.
- Een hoogleraar bestuurskunde heeft een groot aantal onderzoeksvorstellen van commentaar voorzien. We bekijken hoe we ons voordeel kunnen doen met zijn verschillende bevindingen om tot een verdere verbetering van onze onderzoeksaanpak te komen.

Financiën

Budget en controle

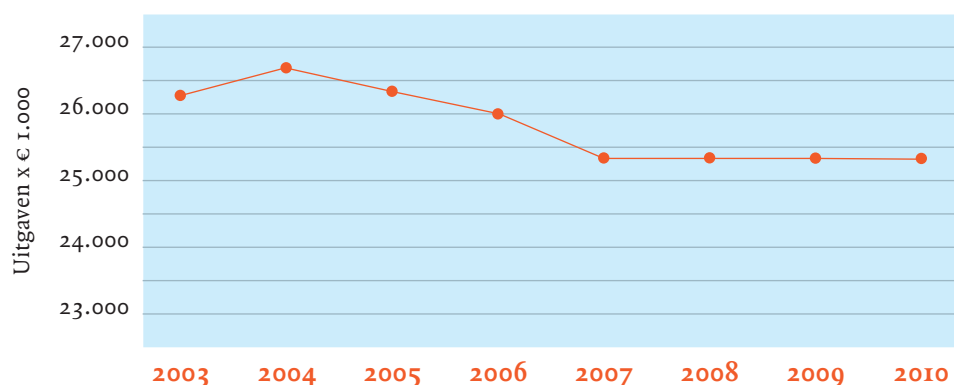
De Algemene Rekenkamer dient haar ontwerpbegroting in bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Samen met alle andere begrotingen dient het kabinet deze begroting in bij de Staten-Generaal. Onze begroting is onderdeel van hoofdstuk II B van de Rijksbegroting, 'Overige Hoge Colleges van Staat en Kabinetten', die valt onder de verantwoordelijkheid van de minister van BZK.

Door de taakstellingen van de twee kabinetten Balkenende zien wij ons geconfronteerd met een structurele verlaging van het budget. Vanaf 2007 is ons begrotingsbedrag 5% lager dan in 2005. De ontwikkeling van de uitgaven ziet er de komende jaren als volgt uit:

Tabel 5.1 Ontwikkeling van de uitgaven in 2005

	Gerealiseerde uitgaven x € 1000			Begropte uitgaven x € 1000				
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Uitgaven	26.277	26.691	26.339	25.999	25.661	25.659	25.656	25.650

Grafiek 5.1 Ontwikkeling van de uitgaven in 2005

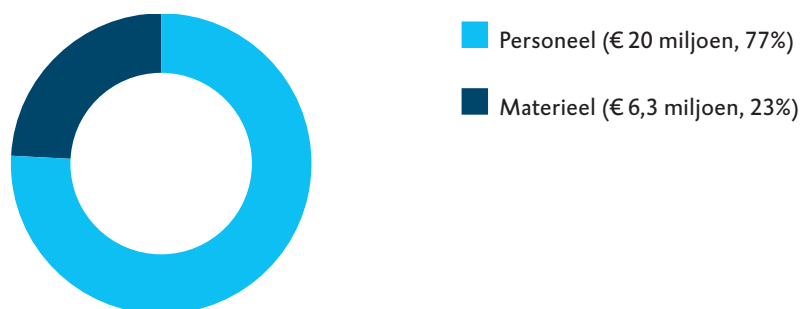
De taakstellingen vertaalden zich bij ons in een structurele verlaging van het personeelsbudget en een stabilisering van het budget voor materiële uitgaven. De gerealiseerde reductie van de formatie is hierop terug te voeren.

Tabel 5.2 Uitgaven rijksoverheid en Algemene Rekenkamer in 2005

Jaar	Uitgaven Rijk (x € 1.000.000)	Uitgaven Algemene Rekenkamer (x € 1.000.000)	%
2001	123.168	23,6	0,19
2002	132.068	24,9	0,19
2003	136.856	26,3	0,19
2004	132.549	26,7	0,20

Tabel 5.2 geeft weer hoe de uitgaven van de Algemene Rekenkamer zich verhouden tot het totaal van de uitgaven van de rijksoverheid.

Grafiek 5.2 Verdeling uitgaven over personeel en materieel in 2005

De rechtmatigheid van de uitgaven en ontvangsten wordt gecontroleerd volgens de volgende controlestructuur: wij benoemen een interne accountant. Deze is thans afkomstig van een extern accountantskantoor. De interne accountant controleert de jaarrekening en het gevoerde financieel beheer, en rapporteert daarover aan het interne audit committee van de Algemene Rekenkamer. De auditdienst van het Ministerie van BZK gebruikt de bevindingen van onze interne accountant, doet eventueel aanvullend onderzoek en rapporteert aan de minister van BZK.

In december 2005 heeft ons college besloten tot de herinrichting van het audit committee. De leden – drie externe deskundigen – zijn geïnstalleerd in januari 2006. Met ingang van het begrotingsjaar 2006 zal het audit committee verslag doen van zijn bevindingen. De eerste proeve daarvan zal te vinden zijn in het verslag over 2006.

Resultaten 2005

Het jaar 2005 is afgesloten met een overschot op de verplichtingen en op de uitgaven en met een tekort op de ontvangsten:

Tabel 5.3 Resultaat 2005

	Uitgaven x € 1.000	Ontvangsten x € 1.000
Vastgestelde begroting 2005	26.992	1.217
Realisatie 2005	26.339	996
Vershil	653	(-) 221

Het overschot op de uitgaven is voornamelijk veroorzaakt door een personele onderbezetting van 3%, gemeten over het gehele jaar 2005. De personeelskosten waren daarvoor flink lager. Daarnaast is onze begroting laat in het jaar opgehoogd met € 223.000 als vergoeding voor extra kosten in het kader van het Besluit Tegemoetkoming Ziektekosten Rijksambtenaren. Wij konden dit bedrag niet meer op tijd op een verantwoorde wijze besteden. Het tekort op de ontvangsten kan worden verklaard uit een ontvangst van € 237.000 die al in 2004 in plaats van in 2005 werd gerealiseerd. In 2004 hadden we mede daardoor een relatief groot overschot op onze ontvangsten.

Productiecijfers 2005

Wij maken in onze planning en verantwoording gebruik van het onderscheid tussen directe activiteiten en indirecte activiteiten. Directe activiteiten dragen direct bij aan een extern product. Alle andere activiteiten noemen wij indirect. Met dit onderscheid kunnen voor de planning en de realisatie integrale prijzen van de kosten per dag worden berekend. Daarin zijn alle kosten toegedeeld aan de externe producten. Die kostprijs per dag is € 1.026. Dat zijn de gerealiseerde uitgaven gedeeld door de gerealiseerde directe dagen. Op basis van deze kostprijs kan de relatie tussen de begroting en onze prestaties worden gelegd.

Tabel 5.4 Productiecijfers 2005 (personele capaciteit)

	Directe dagen	Gerealiseerde uitgaven x € 1.000
Onderzoeksprojecten	17.785	18.233
Internationale projecten	2.640	2.706
Overige directe producten	5.267	5.400
Totaal	25.692	26.339

In de onderstaande tabel zijn de kosten van de in 2005 gepubliceerde onderzoeken van de Algemene Rekenkamer weergegeven, uitgedrukt in dagen en in euro's:

Tabel 5.5 Personele kosten van gepubliceerde onderzoeken

	Gepland dagen	Gerealiseerd dagen	kosten x € 1.000
Pijler I Onderzoek naar het functioneren van de overheid			
Goedkeuring rijksrekening en rapporten jaarverslagen	6.111	5.759	5.904
EU-tendrapport	856	883	905
Staat van de beleidsinformatie	948	952	976
Onderzoeken naar toezicht	666	1.042	1.068
Overige pijler 1-onderzoeken	1.865	2.122	2.175
Subtotaal pijler 1	10.446	10.758	11.028
Pijler II Onderzoek naar het presteren van de overheid			
Domeinoverstijgend onderzoek	1.937	2.566	2.633
Onderzoek naar publieke voorzieningen	1.751	1.917	1.967
Onderzoek naar veiligheid	2.042	2.829	2.903
Onderzoek naar duurzame ontwikkeling	713	797	818
Subtotaal pijler 2	6.443	8.109	8.321
Totaal pijler 1 en pijler 2	16.889	18.867	19.349

Extern gefinancierde internationale projecten

Voor de ondersteuning van zusterorganisaties en voor de audits bij internationale organisaties hanteren wij de eis dat deze ten minste kostendekkend moeten zijn. Voor de dekking van de personeelskosten worden de voor dienstverlening buiten de rijks-overheid geldende tarieven van de minister van Financiën in rekening gebracht. De reis- en verblijfskosten moeten worden vergoed volgens de richtlijnen van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Deze tarieven worden gehanteerd bij de offertestelling voorafgaand aan een project.

De volgende tabel geeft aan in hoeverre de extern gefinancierde internationale projecten ook daadwerkelijk kostendekkend zijn geweest. Het betreft hier projecten die in 2005 zijn afgerond. Waar de uitgaven hoger zijn dan de inkomsten, zijn er minder uren besteed dan was geoffreerd of waren de verblijfskosten lager dan geraamd.

Tabel 5.6 Mate van kostendekkendheid afgeronde projecten in 2005 (personeelskosten en reis- en verblijfskosten in 2005 en voorgaande jaren)

Project	Kosten in €	Ontvangsten in €	Kostendekkendheid (%)
Peru	23.832	25.879	109
Letland I	315.260	294.329	93
Macedonië (eerste fase)	48.609	48.252	99
Unmik Kosovo 2002 – 2003	344.334	389.757	113
Unmik Kosovo 2004	121.833	128.692	106
Indonesië	11.452	17.460	152
Sigma	20.539	21.032	102
Totaal afgeronde projecten	885.859	925.401	104

Uitgaven inhuur deskundigheid

De Algemene Rekenkamer huurt waar nodig deskundigheid in. Wij doen dit als er onvoldoende expertise of capaciteit in huis is voor de uitvoering van onderzoeksprojecten of van projecten in het buitenland, maar ook voor het inwinnen van adviezen, voor de uitvoering van de interne controle op de jaarrekening en voor ondersteuning bij interne projecten.

De omvang van de externe inhuur vertoont een stijging over de afgelopen jaren. Vooral door de onderbezetting op onderzoeksfuncties hebben we in 2005 meer accountancy-deskundigheid moeten inhuren.

Tabel 5.7 Externe inhuur

	2003 in €	2004 in €	2005 in €
Onderzoeksprojecten	58.720	64.237	203.767
Internationale projecten	94.028	55.847	49.253
Communicatie	153.504	59.200	57.619
Strategische adviezen	62.683	27.107	71.690
Interne accountant		8.300	48.647
Bedrijfsvoering	382.654	603.333	628.654
Totaal	751.589	818.025	1.059.630

In 2006 zullen wij een Europees aanbestedingstraject voor het inhuren van externe deskundigheid bij de uitvoering van onderzoek afronden. Dan zal er een raamcontract worden gesloten waarmee op afroep externe deskundigheid kan worden aangetrokken.

Contractuele verplichtingen

Wij hebben de afgelopen jaren contracten afgesloten met derden voor de levering van goederen en diensten. De volgende tabel geeft een overzicht van de contracten met een omvang vanaf € 50.000.

Tabel 5.8 Contractuele verplichtingen in 2005

Onderwerp	Bedrag per jaar x € 1.000	Verloopdatum
Upgrade telefooncentrale	88	november 2005
Huurlijnen	96	januari 2006
Netwerkonderhoud	137	maart 2006
Opleidingen	72	juli 2006
Kopieermachines	80	december 2006
Beveiliging en bewaking	133	februari 2007
Catering	117	juli 2007
Schoonmaak	142	september 2007
Forensenverkeer en dienstvervoer	253	november 2007
Arbozaken	80	onbepaald
Dienstverleningspakket HRM	113	onbepaald
Glasvezel netwerk & internetprotocol (IP)-diensten	88	juli 2010
Totaal	1.399	

In 2005 zijn wij met vier Europese aanbestedingstrajecten gestart. Eén daarvan is in samenwerking met het Ministerie van Verkeer en Waterstaat uitgevoerd. De contracten die uit deze aanbestedingen voortvloeien, hebben hun kasstroom voornamelijk in de jaren 2006 tot en met 2008. Naar verwachting zullen we voor de catering en het dienstvervoer in 2006 nog twee Europese aanbestedingen houden.

Topinkomens en bestuurskosten

De WOPT is sinds 1 maart 2006 van kracht. De wijze van berekening was bij het ter perse gaan van dit Verslag nog niet duidelijk. Voor 2005 willen wij op dit punt maximale transparantie bereiken, daarom hebben wij ervoor gekozen om uitvoerig over de bij de Algemene Rekenkamer verdiende topinkomens te rapporteren.

Tabel 5.9 Belastbaar loon en werkgevers deel pensioen en FPU –premies college in 2004 en 2005

	Wettelijke bezoldiging per maand in €	Belastbaar loon 2004 in €	Werkgevers- bijdrage pen- sioen- en FPU- premies 2004 in €	Totaal 2004 in €	Belastbaar loon 2005 in €	Werkgevers- bijdrage pen- sioen- en FPU- premies 2005 in €	Totaal 2005 in €
Drs. S.J. Stuiveling, president	9.422	172.929	18.497	191.426	122.213	22.331	144.544
Drs. P. Zevenbergen, collegelid	8.291	124.384	17.199	141.583	110.013	18.723	128.736
Drs. G. de Jong, collegelid	8.291	113.461	17.199	130.660	103.800	19.315	123.115
Totaal	26.004	410.774	52.895	463.669	336.026	60.369	396.395

De bezoldigingen van de president en de leden zijn bij wet vastgesteld;¹ de bedragen zijn in september 2003 bij Koninklijk Besluit gewijzigd (Staatsblad 394). In 2004 waren de belastbare lonen hoger dan in 2005, omdat de president en de leden tot 1 januari 2005 een vaste vergoeding ontvingen voor de kosten die zij als ambtsdragers maakten. In 2005 is deze regeling gewijzigd. De vaste maandelijkse vergoeding is met terugwerkende kracht tot 1 januari 2001 omgezet van netto naar bruto, omdat deze bedragen met het nieuwe belastingstelsel niet meer onbelast konden worden verstrekt. Het ging in totaal om € 16.966 (bruto) voor mevrouw Stuiveling, om € 14.192 (bruto) voor de heer Zevenbergen en om € 10.376 (bruto) voor de heer De Jong.

Voor de president geldt bovendien dat zij in 2004 een nabetaling ontving van € 38.142 (bruto) over de jaren 1999 tot en met 2004 omdat de bezoldiging bij haar benoeming tot president in mei 1999 abusievelijk niet was aangepast. In 2005 ontving zij in dit verband ook nog een rentevergoeding van € 6.239 (bruto).

Tabel 5.10 Belastbaar loon en werkgevers deel pensioen en FPU –premies ambtelijke top in 2004 en 2005

	Belastbaar loon 2004 in €	Werkgeversbijdrage pensioen- en FPU-premies 2004 in €	Totaal 2004 in €	Belastbaar loon 2005 in €	Werkgeversbijdrage pensioen- en FPU-premies 2005 in €	Totaal 2005 in €
Jhr. mr. W.M. de Brauw, secretaris	137.302	19.801	157.103	124.412	22.237	146.649
J.M. van Zanen–Nieberg RA, directeur	89.303	14.941	104.244	92.572	17.261	109.833
Dr. P. van der Knaap, directeur	53.917	9.431	63.348	82.507	13.924	96.431
Drs. C. Vermeer, directeur	91.084	15.370	106.454	93.390	17.261	110.651
Drs. R.A.C. Praat, directeur	84.182	13.365	97.547	82.987	15.009	97.996
Drs. K.A. te Lindert, directeur	77.017	12.643	89.660	77.983	14.198	92.181
Totaal	532.805	85.551	618.356	553.851	99.890	653.741

* De heer Van der Knaap is sedert 1 april 2004 in dienst bij de Algemene Rekenkamer.

Het belastbaar loon van de secretaris bij de Algemene Rekenkamer is gebaseerd op zijn aanstelling voor 40 uur per week (1,11 fte). De secretaris krijgt een periodieke toeslag (ter grootte van 10% van zijn salaris op grond van schaal 18) krachtens artikel 22a van het Bezoldigingsbesluit burgerlijke rijksambtenaren. Daarnaast ontvangt de secretaris een vergoeding voor representatiekosten. De hoogte van deze onkostenvergoeding is afgestemd op de hoogte van de onkostenvergoeding van de leden. De omzetting van netto naar bruto die in 2004 is toegepast op de onkostenvergoeding van de president en de leden is ook op de onkostenvergoeding van de secretaris toegepast en bedroeg € 13.373 (bruto). Op www.rekenkamer.nl vindt u meer informatie over de nevenfuncties van collegeleden en secretaris.

De leden van het managementteam krijgen ieder een onkostenvergoeding van € 3.205 (bruto) per jaar.

De organisatie maakt kosten voor de faciliteiten die het college nodig heeft voor de uitvoering van het ambt. Dit zijn de bestuurskosten. De volgende tabel geeft hiervan een overzicht.

¹ Wet van 11 september 1964, Wet bezoldiging Raad van State en Algemene Rekenkamer.

Tabel 5.11 Bestuurskosten

	Dienstvervoer in €	Vliegtickets in €	Diversen in €	Totaal 2004 in €	Totaal 2005 in €
College algemeen			3.246	4.623	3.246
Drs. S.J. Stuiveling, president	29.999	11.809	2.053	36.030	43.861
Drs. P. Zevenbergen, collegelid	5.444	10.396	2.401	27.213	18.241
Drs. G. de Jong, collegelid	1.938	4.909	437	2.497	7.284
Totaal	37.381	27.114	8.137	70.363	72.632

Het dienstvervoer is uitsluitend voor functioneel gebruik. In de kosten voor dienstvervoer van de president zijn ook de kosten voor woon-werkverkeer inbegrepen. De bestuurskosten bij extern gefinancierde buitenlandactiviteiten komen in principe voor rekening van de Algemene Rekenkamer. Op deze regel is een uitzondering gemaakt voor de bestuurskosten die gemoeid waren met de activiteiten van de heer Zevenbergen in Rwanda en in het IDI AFROSAI/E-programma. In totaal is hiervoor € 9.361 doorberekend aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

De post 'diversen' bevat de zakelijke kosten voor lunches en diners, die gemaakt zijn in het kader van officiële ontvangsten, en overige declarabele representatiekosten.

Personeel

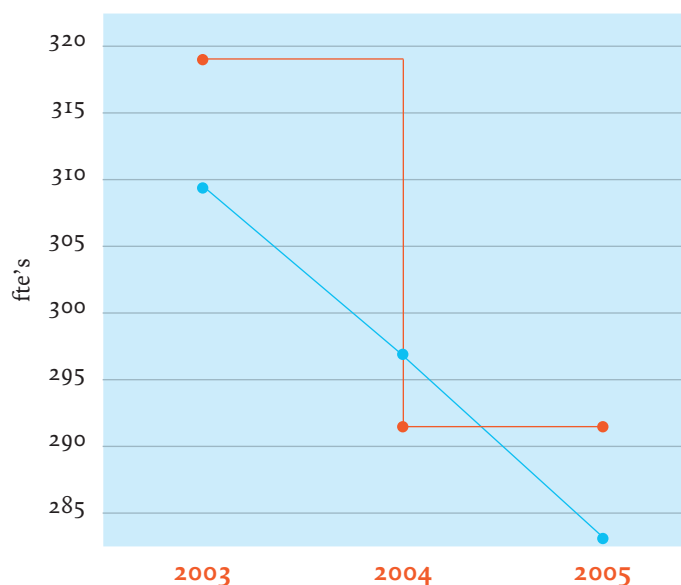
Gemiddelde bezetting en formatie

In het kader van de taakstellingen van de twee kabinetten-Balkenende heeft de Algemene Rekenkamer in september 2004 besloten de personeelsformatie terug te brengen van 318 fte (exclusief college) naar 291,5 fte.

Tabel 5.12 Gemiddelde bezetting en formatie (fte's)

	2003	2004	2005
Gemiddelde bezetting	309	297	283,2
Totale formatie (exclusief college)	318	291,5	291,5

Grafiek 5.3 Gemiddelde bezetting en formatie (fte's)

Voor het einde van 2006 zullen wij naar verwachting de verdeling van de capaciteit over de onderdelen van onze organisatie opnieuw vaststellen in een meer op de strategie afgestemde formatie. Daarin zullen we uitdrukkelijk aandacht schenken aan de vraag welke kennis en vaardigheden nodig zijn om ons werk goed te kunnen doen. Zo moet die formatie waarborgen dat we kunnen sturen op kennis. Ook willen we waarborgen dat we kwalitatief goede personeelsbezetting krijgen en behouden. Dit was vooral bij het rechtmatigheidsonderzoek in de afgelopen jaren een knelpunt.

Gelet op onze strategie zijn de volgende kennisgebieden ook de komende jaren van groot belang:

- accountancy/accounting: controlebeleid, -techniek, administratieve organisatie en verslaglegging;
- doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek/evaluatie-onderzoek/methoden en technieken;
- financieel management Europese Unie;
- toezicht en ministeriële verantwoordelijkheid.

Op deze gebieden wil de Algemene Rekenkamer gezag uitstralen. Bovendien zijn deze kennisgebieden intern van belang voor onze basiswerkzaamheden.

In-, door- en uitstroom

De uitstroom van medewerkers is in 2004 en 2005 veel groter geweest dan de instroom. Wij willen dat onze medewerkers periodiek van plaats veranderen. Vooral voor de onderzoekers geldt dat zij eens in de vijf jaar van bureau wisselen.

Tabel 5.13 In-, door- en uitstroom personeel

	2003	2004	2005	Streefwaarde
Instroom	8	5	18	--
Doorstroom	niet bekend	15	24	45
Uitstroom	18	20	37	--

Vrouwen en mannen

De verdeling van aantallen vrouwen en mannen in ons personeelsbestand is licht gewijzigd in het voordeel van de vrouwen. De mannen bij de Algemene Rekenkamer zijn gemiddeld genomen ouder dan de vrouwen.

In de hogere loonschalen – vanaf schaal 11 – domineren de mannen. Dit is in 2005 sterker het geval geweest dan in voorgaande jaren.

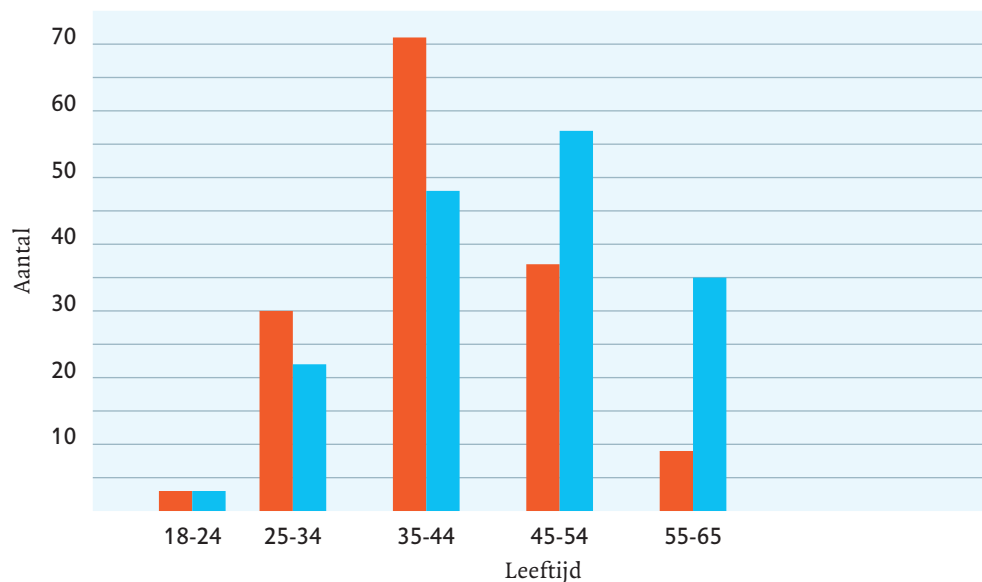
Tabel 5.14 Aantal vrouwen en mannen in dienst

	2003	2004	2005
Vrouwen	155 (46%)	153 (46%)	150 (48%)
Mannen	185 (54%)	181 (54%)	165 (52%)

Tabel 5.15 Leeftijdsopbouw vrouwen en mannen in 2005

	18-24	25-34	35-44	45-54	55-65
Vrouwen	3	30	71	57	9
Mannen	3	22	48	37	35

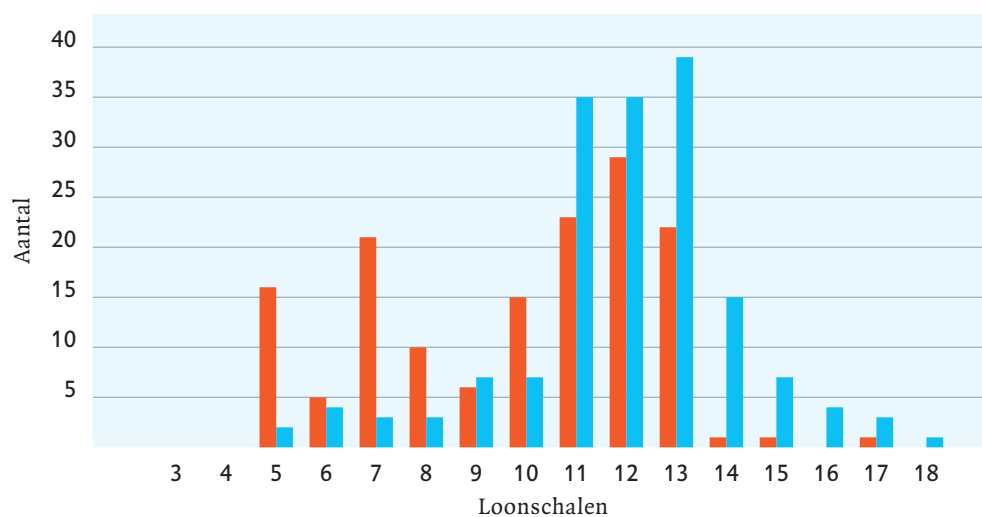
Grafiek 5.4 Leeftijdsopbouw vrouwen en mannen

Tabel 5.16 Bezetting loonschalen in 2005

Schaal	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Vrouw	16	5	21	10	6	15	23	29	22	1	1	0	1	0
Man	2	4	3	3	7	7	35	35	39	15	7	4	3	1

Grafiek 5.5 Bezetting loonschalen in 2005

■ Vrouwen
■ Mannen

Glazen plafond

De doorstroom van vrouwen naar hogere functies staat binnen onze organisatie hoog op de agenda. In 2003 zijn er streefcijfers opgesteld voor vrouwen in managementfuncties. Maar de doorstroom is in de praktijk gering. De redenen voor deze geringe doorstroom worden maatschappelijk aangeduid met de metafoer het 'glazen plafond'. Bij de Algemene Rekenkamer is eveneens sprake van een glazen plafond. Zo zijn er van de 48 projectleiders slechts zeventien vrouw (35,4%). Van de elf bureauchefs is er maar één een vrouw (9,1%). Wij hebben in 2005 onderzoek gedaan naar de belemmerende en bevorderende factoren (zoals het ontbreken van mentorschap in de organisatie en het niet of nauwelijks gebruiken van relevante netwerken) voor de doorstroom van vrouwen naar managementfuncties. De conclusie is dat er vooral in de doorstroom van vrouwen naar de functie van bureauchef knelpunten zitten.

We zijn van plan om met een aantal instrumenten te gaan werken, zoals het instellen van mentorschap en het werken met specifieke management development-trajecten, om deze knelpunten weg te nemen. Ook gaan we bezien of de deeltijdmogelijkheden verder verruimd kunnen worden.

We zullen verder de functie van bureauchef nader analyseren op de inhoud van de werkzaamheden en op de selectieprocedure. We zullen de selectieprocedure tevens aanpassen op het punt van genderneutraliteit.

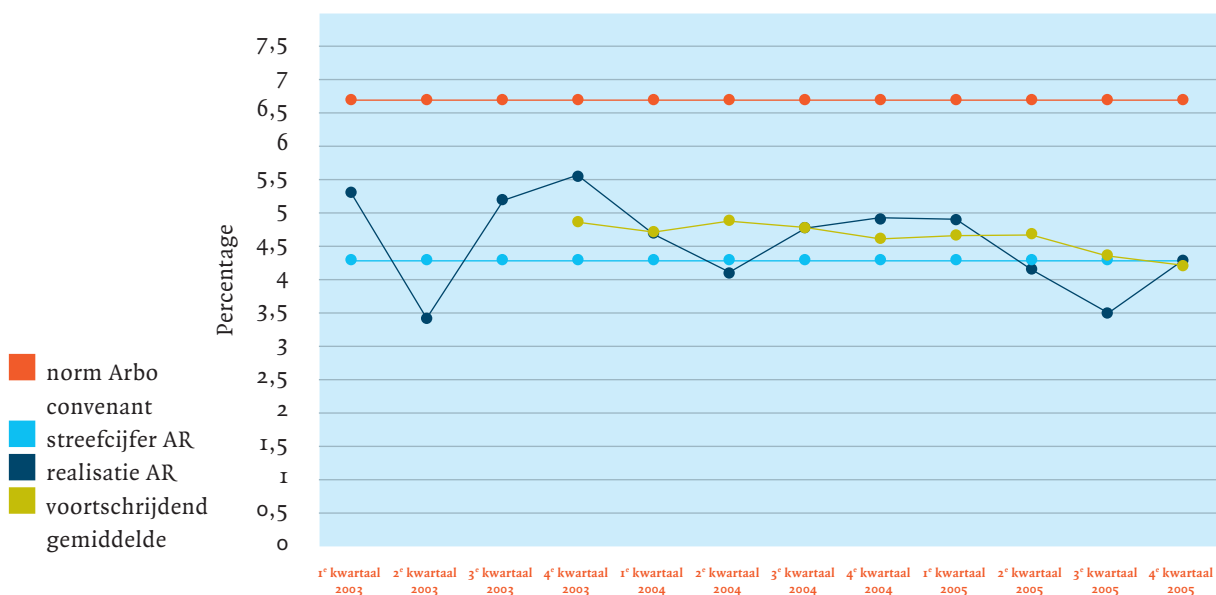
Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim in onze organisatie is laag.

Tabel 5.17 Ziekteverzuim in 2005

	1-7 werkdagen	8-42 werkdagen	>42 werkdagen	% inclusief zwangerschap	% exclusief zwangerschap	Streefwaarde Algemene Rekenkamer (exclusief zwangerschap)	Streefwaarde Rijk (exclusief zwangerschap)
2004	538	61	29	5,45	4,53	4,3	6,7
2005	563	74	20	4,79	4,27	4,3	6,7

Grafiek 5.6 Ziekteverzuim (excl. zwangerschap) in 2005

Opleidingskosten

Het opleidingsprogramma binnen onze organisatie is gericht op permanente ontwikkeling van de deskundigheid (kennis, vaardigheden en competenties) van onze medewerkers. In 2005 is vooral geïnvesteerd in opleidingen die de strategie van de Algemene Rekenkamer ondersteunen. Onderdeel hiervan is dat wij de effectieve beïnvloeding van onze omgeving beter willen integreren in het dagelijkse werk van onderzoekers en projectteams. Hierop zijn een aantal opleidingsinspanningen gericht.

In 2005 is voor het ontwikkelen en volgen van in- en externe opleidingen € 659.000 uitgegeven. Hiervan is € 471.000 besteed aan de uitvoering van het collectieve opleidingsprogramma en € 188.000 was bestemd voor het volgen van externe opleidingen. De totale tijdsinvestering voor het volgen van opleidingen in 2005 was 14.000 uur, wat neerkomt op 3,3% van de beschikbare arbeidstijd.

Competentiemanagement

Ook de competentieprofielen bij de Algemene Rekenkamer zijn gericht op het ondersteunen van de strategie en nieuwe ontwikkelingen in het werk. Het is de bedoeling dat medewerkers zich op de benoemde competenties ontwikkelen. Vanuit het HRM-beleid ondersteunen leidinggevenden en de afdeling Personeelsmanagement die ontwikkeling. De drie kerncompetenties luisteren, netwerkvaardigheid en omgevingsbewustzijn staan voorop. Deze competenties zijn opgenomen in de competentieprofielen van alle functies. Het opleidingsprogramma is in 2005 grondig vernieuwd en ondersteunt het bevorderen van de kerncompetenties. Nieuw ontwikkeld cursusaanbod is: de cursus 'beïnvloeden voor projectteams', de cursus 'inzicht in invloed', de cursus 'onderhandelingsvaardigheden' en de cursus 'presenteren'. Daarnaast is er nog individueel competentiegericht opleidingsaanbod.

Competentiemanagement is in 2005 geïntegreerd in het jaarlijkse functioneringsgesprek. De gespreksvoering verloopt goed, zo bleek uit een evaluatie; het maken van afspraken en een vervolg geven aan die afspraken is moeilijker. Mede daarom is in 2005 de 'personeelsschouw' ontwikkeld, waarmee in 2005 op beperkte schaal is geëxperimenteerd.

De personeelsschouw levert een Rekenkamerbreed overzicht op van kwaliteit en potentie van de medewerkers. Op basis daarvan kunnen de leidinggevenden besluiten op welke wijze zij de ontwikkeling en loopbaanmogelijkheden van medewerkers kunnen ondersteunen en welke acties nodig zijn om dit te realiseren. In 2006 zullen we dit instrument verder ontwikkelen.

Het belangrijkste actiepunt naar aanleiding van het medewerkerstevredenheidsonderzoek van 2004 is dat we aandacht zijn gaan besteden aan het verbeteren van de cultuur van het geven en ontvangen van feedback. In 2005 is deze competentie beschreven en die zal worden toegevoegd aan de competentielijst en worden gebruikt in trainingen.

In 2005 is er een begin gemaakt met competentiegericht werven en selecteren. Ook bij werving en bij selectiegesprekken worden de competenties van de medewerkers getoetst.

Tevredenheidsonderzoek personeel

In november/december 2004 heeft de Algemene Rekenkamer voor de tweede keer een medewerkertevredenheidsonderzoek laten uitvoeren door een extern bureau. De resultaten kwamen in 2005 beschikbaar en tonen over het algemeen een stabiel beeld ten opzichte van 2002. De tevredenheidsscores zijn zelfs gelijk aan die in het vorige onderzoek. Van de respondenten is 83% (zeer) tevreden, 12% neutraal en 5% ontevreden met

het werken bij de Algemene Rekenkamer. Onze medewerkers blijken tevredener te zijn dan medewerkers van andere organisaties; de score ligt 8% hoger dan de benchmark. Een positieve tendens uit zich onder andere in opvallende stijgingen in tevredenheid bij de secundaire arbeidsvoorwaarden (vervoerplan en rookbeleid). Ook zijn medewerkers tevredener over het functioneren van de verschillende leidinggevenden en het College. Het salaris en de doorgroeimogelijkheden zijn aspecten waarover medewerkers duidelijk minder tevreden zijn. Opvallend is verder dat slechts 37% van de respondenten vindt dat medewerkers elkaar aanspreken op gedrag. Dit was de aanleiding om het verbeteren van de cultuur van het geven en ontvangen van feedback als belangrijkste vervolgactie te benoemen.

Kwaliteitszorg

In 2005 hebben we het eerste deel van het project 'Kwaliteitszorg' afgerond. In dit project hebben we kritisch gekeken naar ons onderzoeksproces en naar onze onderzoeksrapporten. Het project heeft geresulteerd in een aantal verbetervoorstellen waarmee de organisatie in 2005 direct aan de slag is gegaan. Zo is er een pilot uitgevoerd waarin drie onderzoeksrapporten (van elke onderzoeksdirectie één) na publicatie extern zijn beoordeeld door gerenommeerde instituten. Begin 2006 zal worden bezien of we met deze wijze van externe beoordeling verder gaan, en zo ja: hoe.

Verder gaan we periodiek onze 'klanten' onderzoeken, om onze effectiviteit te vergroten. In 2005 zijn we gestart met het tweede deel van het project 'Kwaliteitszorg'. Dat richt zich op de ondersteunende processen binnen de organisatie.

Handboek Algemene Rekenkamer

Onze handleidingen, richtlijnen en voorschriften voor de uitvoering van projecten en grote delen van de interne voorschriften voor de bedrijfsvoering zijn vastgelegd in het Handboek Algemene Rekenkamer (Handar).

De interne Handleiding rapporteren en de Schrijfwijzer Algemene Rekenkamer zijn in 2005 volledig herzien. Als sluitstuk van het project 'Kwaliteit onderzoeksproces' is voorts een nieuwe Handleiding kwaliteitszorg tot stand gekomen. Naast de gebruikelijke, doorlopende aanpassingen is een groot deel van Handar in het Engels vertaald. Daarmee kunnen onze kennis en ervaring worden uitgewisseld met zusterinstellingen. Voor de goede uitvoering van de interne bedrijfsprocessen zijn de inkoopprocedure en de Regeling begroting en interne budgetbeheersing aangepast.

Informatisering

Strategisch kader

Ons beleid op het gebied van informatie- en communicatietechnologie (ICT) is vastgelegd in het ICT-kader. Het managementteam heeft dit ICT-kader in 2005 opnieuw vastgesteld. Het geeft richting aan de ICT-investeringen en -ontwikkelingen voor de periode 2005–2008. Het ICT-kader wordt jaarlijks geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. Belangrijkste uitgangspunten van het ICT-beleid zijn dat onze organisatie zich behoudend opstelt ten aanzien van nieuwe technologische ontwikkelingen, zoveel mogelijk kiest voor bewezen technologie en in beginsel geen eigen toepassingen ontwikkelt of laat ontwikkelen.

Investeringen

Onze organisatie heeft in voorgaande jaren veel geïnvesteerd in de bedrijfszekerheid van de technische infrastructuur. In 2005 zijn vooral vervangingsinvesteringen gedaan om de infrastructuur technisch op een adequaat kwaliteitsniveau te houden. Circa de helft van de werkplekken is voorzien van nieuwe apparatuur.

Eind 2005 is de Algemene Rekenkamer aangesloten op de Haagse Ring, een hoogwaardige datacommunicatie-infrastructuur die alle ministeries verbindt en die wordt beheerd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Voorts is in 2005 de beveiliging van het netwerk verder aangescherpt en is ook het beveiligingsbeleid op ICT-gebied geactualiseerd.

We zetten ICT steeds vaker in ter ondersteuning van het onderzoeksproces zelf. Voorbeelden daarvan zijn het gebruik van elektronische vragenlijsten ten behoeve van onderzoek en de ondersteuning van het onderzoeksproces met een documentmanagementsysteem.

Verder hebben al onze medewerkers in 2005 voorzieningen beschikbaar gekregen waarmee ze zich vanaf thuis of elders op een veilige manier kunnen aanmelden op het netwerk van de Algemene Rekenkamer. Circa 75% van de medewerkers maakt daar gebruik van.

Concrete speerpunten in ons ICT-beleid de komende jaren zijn het behoud van een zo goed mogelijk beveiligde infrastructuur, waarbij uitwijkmogelijkheden speciaal aandacht zullen krijgen, het verder professionaliseren van het ICT-beheer en de verdere uitbreiding van de ICT-ondersteuning van het onderzoeksproces.

Tabel 5.18 Uitgaven aan ICT

	2003 x € 1.000	2004 x € 1.000	2005 x € 1.000
Onderhoud	350	340	371
Datacommunicatie	187	174	122
Externe inhuur	222	266	242
Aanschaf hardware	391	556	482
Aanschaf software	411	150	387
Totaal	1.561	1.486	1.604

Een bijzondere post vormen de uitgaven voor het archiverings- en documentatiesysteem. Tot en met 2005 is hieraan in totaal € 575.000 uitgegeven.

Tabel 5.19 Uitgaven archiverings- en documentatiesysteem

	2003 x € 1.000	2004 x € 1.000	2005 x € 1.000
Archiverings- en documentatiesysteem	179	191	205

Herziening Comptabiliteitswet 2001

In het verlengde van de bespreking in de Tweede Kamer van het kabinetsstandpunt over het interdepartementale beleidsonderzoek 'Regeldruk en controletoren' (Tweede Kamer, vergaderjaar 2004-2005, 29 950) werkt het Ministerie van Financiën aan een herziening van de Comptabiliteitswet 2001. De Algemene Rekenkamer heeft veel belangstelling voor dit onderwerp. Niet alleen omdat de taken van ons instituut in deze wet geregeld worden, maar ook omdat een belangrijk onderwerp zoals het budgetrecht van de Staten-Generaal hierbij aan de orde komt.

Een van onze medewerkers is voor ongeveer een jaar gedetacheerd bij het Ministerie van Financiën om mee te werken aan dit wetgevingstraject.

Effectieve Rekenkamer

Wij willen de beïnvloeding van onze omgeving beter integreren in het dagelijkse werk van onderzoekers en projectteams. Daartoe is in 2005 de eerste versie van de 'Menukaart Effectieve Rekenkamer' samengesteld. Deze menukaart bevat beïnvloedingsmethodieken en –activiteiten die in het onderzoeksproces kunnen worden ingezet. De menukaart is tot stand gekomen op basis van een inventarisatie van wat onderzoeksteams al aan methodieken en activiteiten toepasten om in hun onderzoek effectief te zijn.

In het voorjaar van 2005 is het project Effectieve Rekenkamer van start gegaan met als hoofddoelstelling het implementeren van de menukaart bij alle bij het onderzoek betrokken medewerkers van de Algemene Rekenkamer. In 2005 zijn voor startende onderzoeksteams werkbijeenkomsten georganiseerd, en in 2006 gaan we hiermee door. Deze werkbijeenkomsten hebben zowel een interne als een externe begeleider. In de werkbijeenkomsten gaan projectteams op zoek naar een 'beïnvloedingsroute' voor hun specifieke onderzoek.

Externe klokkenluiders

De Algemene Rekenkamer ontvangt elk jaar enkele meldingen van misstanden binnen departementen of binnen aan het Rijk verbonden organen. De meeste meldingen hangen samen met ons werk en bereiken ons na de start van een onderzoek of na het publiceren van een rapport. In de meeste gevallen blijkt echter dat de Algemene Rekenkamer niet de juiste instantie is voor de melding. Als we dat constateren verwijzen en begeleiden wij de melder naar bijvoorbeeld klokkenluidersregelingen of procedures binnen de eigen organisatie of binnen het Rijk.

In 2005 hebben we vijf meldingen ontvangen. Drie keer hebben we doorverwezen. In één geval is de melding betrokken bij ons lopend onderzoek. In één geval hebben we zelf een kleine toetsing gedaan.

Daarnaast volgen wij binnen en buiten het Rijk nauwlettend de ontwikkelingen op het gebied van klokkenluiders en klokkenluidersregelingen.

Communicatiebeleid

In 2005 is het communicatiebeleid van onze organisatie geformuleerd, onder het motto 'In dialoog'.

De afgelopen jaren hebben wij ons er vooral op gericht de boodschap van onze onderzoeken helder over het voetlicht te brengen bij onze belangrijkste doelgroepen: Tweede Kamer en bewindspersonen. Wij staan voor de uitdaging er ook voor te zorgen dat onze omgeving daadwerkelijk vervolg geeft aan de resultaten van ons onderzoek en onze aanbevelingen. Voorwaarde daarvoor is dat wij een goede relatie hebben en houden met onze omgeving, die omgeving betrekken bij ons werk en vervolg geven aan de signalen uit onze omgeving. Het communicatiebeleid is dan ook niet alleen gericht op goede, toegankelijke producten en op een goede presentatie daarvan, maar ook op het stimuleren en faciliteren van de dialoog met onze omgeving, zowel op institutioneel niveau als op het niveau van het onderzoek.

Internet

Onze website, www.rekenkamer.nl, heeft een gestaag groeiende stroom bezoekers. Het gemiddelde aantal bezoekers per maand nam in 2005 toe tot 19.500. In 2004 lag dat gemiddelde nog op 14.300 per maand. Een duidelijke piek zagen we in september en oktober.

De topvijf van meest geraadpleegde rapporten op www.rekenkamer.nl in 2005 ziet er als volgt uit:

- 1 Immigratie- en Naturalisatiedienst (september 2005)
- 2 Publiek ondernemerschap; toezicht en verantwoording bij publiek-private arrangementen (september 2005)
- 3 Gebruik van grenscontroles voor terrorismebestrijding (september 2005)
- 4 Beloning van hogere ambtenaren bij het Rijk (april 2005)
- 5 Terugblik 2005; Elf rapporten nader beschouwd (maart 2005)

Onze website bevat behalve onze onderzoeksrapporten ook achtergrondstudies en handreikingen. De echte 'evergreen' in dit lijstje is de *Achtergrondstudie bedrijfsvoering* (mei 2001). Deze studie trekt al sinds de publicatie een gestage stroom belangstellenden. Daarnaast werd *Verbreiding publieke verantwoording* (maart 2004) vaak geraadpleegd. Ook de achtergrondstudie *Toezicht op markten* (januari 2005) stond in de belangstelling. Tijdens de werkconferentie 'Samen Werken aan Toezicht' op 29 november 2005 is de themasite 'Instellingen op afstand van het Rijk' (www.rekenkamer.nl/toezicht) geopend. Deze site richt zich op iedereen die zich bezighoudt met, werkt bij of geïnteresseerd is in instellingen op afstand van het Rijk. Naast de door ons gepubliceerde rapporten, staan op de themasite ook achtergrondinformatie, artikelen, nieuwtjes, handreikingen en het RWT-register. Via dit register kan per instelling snel informatie worden gevonden over bijvoorbeeld wettelijke taken en financiering, over de prestaties en producten en over Rekenkameronderzoek naar de betreffende instelling.

Reacties van burgers

Wij ontvangen dagelijks e-mails van particulieren en organisaties. Vaak zijn dit bestellingen van rapporten, al hebben velen inmiddels ontdekt dat het downloaden van rapporten via onze website sneller en gemakkelijker is. Veel e-mails worden gestuurd naar aanleiding van rapporten en berichtgeving in de media. Zo reageerden werzoekenden op onze rapporten over integratie en schreven asielzoekers ons over hun ervaringen met de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), nadat we in september een rapport over deze organisatie publiceerden. Mensen melden zich soms ook bij ons met misstanden die ze ervaren bij de overheid of over problemen in hun persoonlijk leven met geldzaken of andere kwesties. We verwijzen deze mensen vaak door naar andere (overheids)organisaties, zoals de Nationale ombudsman of ministeries. In 2005 hebben we naast e-mails ook ongeveer dertig brieven van particulieren ontvangen en enkele tientallen telefoontjes. In alle gevallen proberen we zo snel mogelijk te reageren.

Informatievoorziening en archivering

We werken al enkele jaren aan verbetering van de kwaliteit van de archivering binnen onze organisatie. In 2005 zijn in dit traject belangrijke stappen gezet:

- Fase II van het geautomatiseerde archiverings- en documentmanagementsysteem is uitgerold naar het niveau van de departementale bureaus.
- Er zijn belangrijke processen beschreven voor de Beheersregeling Documentaire Informatievoorziening Algemene Rekenkamer (DIVAR).
- De pilot 'Digidos' is gestart. Deze pilot richt zich op het opnemen van elektronische onderzoeksdoSSIERS in het documentmanagementsysteem van de Algemene Rekenkamer.
- De 'Selectielijst 1995' is geactualiseerd. Dit was aanleiding om een Rapport institutioneel onderzoek en een Basiselectiedocument op te stellen. Deze stukken worden naar verwachting in het voorjaar van 2006 aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voorgelegd.

Toekomst

In dit hoofdstuk is een aantal projecten de revue gepasseerd. Een deel daarvan zal een vervolg krijgen in 2006. Hieronder vindt u daar een opsomming van.

- Bij de in 2005 opgestelde risicoanalyse bij de uitvoering van taken door de Algemene Rekenkamer zullen we in 2006 vaststellen welke aanvullende beheersmaatregelen nodig zijn.
- De resultaten van de peer review en de reviews van drie onderzoeken zullen in de loop van 2006 bekend worden. Dan kunnen we vaststellen welke nieuwe maatregelen nodig zijn voor de beheersing van de kwaliteit.
- In 2006 zal een extern organisatieadviesbureau advies uitbrengen over de interne sturing en voorstellen doen voor verbetering van de efficiency van de organisatie.
- Het nieuw benoemde audit committee zal zich inwerken. Het zal de president adviseren bij de uitvoering van haar toezichhoudende taak, en het zal de secretaris adviseren bij de uitvoering van zijn mandaat.
- Het Europese aanbestedingstraject voor de inhuur van externe deskundigen zal worden afgesloten met een raamcontract. Voor catering en dienstvervoer zullen Europese aanbestedingstrajecten worden gestart.
- Voor de bevordering van de doorstroom van vrouwen zullen onder meer instrumenten zoals mentorschap en specifieke management- developmenttrajecten worden ontwikkeld.
- In 2005 is de personeelsformatie zodanig ontwikkeld dat die beter op onze missie en strategie is afgestemd. Deze formatie zal naar verwachting in 2006 worden vastgesteld.

Verder zijn we voornemens om in 2006:

- een scan te laten uitvoeren op het maatschappelijke ondernemerschap binnen onze organisatie, waarin onder meer de milieuaspecten van onze bedrijfsvoering aan de orde zullen komen;
- een doorlichting te laten uitvoeren van de organisatie van de afdeling Informatievoorziening & Automatisering;
- onze wervings- en selectieprocedure met het oog op de uitvoering van de strategie op efficiency en effectiviteit te laten onderzoeken.

Bijlage

Overzicht publicaties 2005

De Commissie voor de Rijksuitgaven fungeert als belangrijke schakel tussen de Algemene Rekenkamer en de vakcommissies van de Tweede Kamer. Alle rapporten van de Algemene Rekenkamer gaan via deze commissie naar de betrokken vakcommissie, al dan niet vergezeld van een besloten briefing. Enige tijd na het verschijnen van elk rapport verzamelt de commissie de vragen die Tweede Kamerleden aan de Algemene Rekenkamer willen stellen naar aanleiding van het rapport en geeft die door aan de Algemene Rekenkamer. Deze bijlage bevat alle publicaties van 2005, de bijbehorende vragen en de kamerstuknummers.

Rapporten aan de Regering en Staten-Generaal

Toezicht op markten (Achtergrondstudie)

Publicatiedatum: 11 januari 2005

ISBN: 90 121 0248 0

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 29 960

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport

Weer samen naar school; Zorgleerlingen in het basisonderwijs

Publicatiedatum: 13 januari 2005

ISBN: 90 121 0246 4

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 29 962

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport
- nr. 3 lijst van negen vragen aan en antwoorden van de Algemene Rekenkamer, vastgesteld 26 januari 2005

Zorgleerlingen in het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs

Publicatiedatum: 13 januari 2005

ISBN: 90 121 0247 2

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 29 961

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport
- nr. 3 lijst van 3 vragen aan en antwoorden van de Algemene Rekenkamer, vastgesteld 26 januari 2005

Reactie van de Algemene Rekenkamer bij het eindrapport van de commissie-Brinkman: 'Anders gestuurd, beter gestuurd' (over specifieke uitkeringen)

Publicatiedatum: 13 januari 2005

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 29 800 B

- nr. 13 brief van de Algemene Rekenkamer over specifieke uitkeringen
- nr. 16 brief (1 april 2005) van de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties met de kabinetsreactie op het rapport 'Anders gestuurd, beter gestuurd'
- nr. 19 lijst van 37 vragen aan en antwoorden van de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties, vastgesteld 9 juni 2005

EU-tendrapport 2005

Publicatiedatum: 10 februari 2005

ISBN: 90 121 0249 9

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 29 995

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport
- nr. 3 brief (29 maart 2005) van de minister van Financiën over het toezicht- en controlesysteem voor Interreg IIIa

Reactie VBTB-evaluatie 2004

Publicatiedatum: 24 februari 2005

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 29 949

- nr. 1 brief (21 december 2004) van de minister van Financiën
- nr. 3 brief (8 februari 2005) van de commissie voor de Rijksuitgaven
- nr. 4 brief (24 februari 2005) van de Algemene Rekenkamer
- nr. 5 brief (9 maart 2005) van de minister van Financiën
- nr. 6 brief (10 maart 2005) van de Algemene Rekenkamer
- nr. 7 verslag algemeen overleg op 3 maart 2005

- nr. 9 motie van het lid Mastwijk over de totstandkoming van de niet-financiële en derdeninformatie, voorgesteld 31 maart 2005
- nr. 11 motie van het lid Douma over het formuleren van beleidsdoelen in termen van te realiseren maatschappelijke effecten (outcome), voorgesteld 31 maart 2005
- nr. 12 motie van het lid Douma over introductie van een systeem van controle, gebaseerd op single audit, voorgesteld 31 maart 2005
- nr. 13 motie van het lid Balemans over informatie op begrotingsartikelniveau, voorgesteld 31 maart 2005
- nr. 18 verslag algemeen overleg op 2 maart 2005
- nr. 20 brief (13 mei 2005) van de minister van Financiën
- nr. 34 verslag van schriftelijk overleg op 18 juli 2005
- nr. 37 brief (6 september 2005) van de Algemene Rekenkamer

Reactie Interdepartementaal beleidsonderzoek: Regeldruk en controletoeren

Publicatiedatum: 24 februari 2005

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 29 950

- nr. 1 brief (22 december 2004) van de minister van Financiën
- nr. 2 brief van de Algemene Rekenkamer

Gedetineerdenbegeleiding buitenland

Publicatiedatum: 24 februari 2005

ISBN: 90 121 0250 2

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 010

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport
- nr. 3 lijst van elf vragen aan en antwoorden van de Algemene Rekenkamer, vastgesteld 11 april 2005
- nr. 4 lijst van 35 vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 19 april 2005
- nr. 5 brief (12 januari 2006) van de minister van Buitenlandse Zaken

Voortgang bodemsanering

Publicatiedatum: 8 maart 2005

ISBN: 90 121 0251 0

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 015

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport
- nr. 3 lijst van vier vragen aan en antwoorden van de Algemene Rekenkamer, vastgesteld 11 mei 2005
- nr. 4 lijst van achttien vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 13 juni 2005
- nr. 5 verslag algemeen overleg op 15 september 2005
- nr. 6 brief (13 december 2005) van de staatssecretaris van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer met informatie over onder andere factoren in het bodemsaneringsproces met het oog op efficiency, naar aanleiding van een algemeen overleg op 15 september 2005

Verslag 2004 en Werkprogramma 2005

Publicatiedatum: 24 maart 2005

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 047

- nr. 1 aanbiedingsbrief
- nr. 2 verslag van werkzaamheden van de Algemene Rekenkamer in het jaar 2004
- nr. 3 programma van werkzaamheden van de Algemene Rekenkamer in 2005
- nr. 4 brief van de Algemene Rekenkamer

Handhaven en gedogen

Publicatiedatum: 24 maart 2005

ISBN: 90 121 0305 3

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 050

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport
- nr. 3 lijst van 39 vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 21 september 2005

Terugblik 2005; Elf onderzoeken nader beschouwd

Publicatiedatum: 24 maart 2005

Functioneren Kustwacht Nederland

Publicatiedatum: 7 april 2005

ISBN: 90 121 0307 X

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 060

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport
- nr. 3 lijst van tien vragen aan en antwoorden van de Algemene Rekenkamer, vastgesteld 22 juni 2005
- nr. 4 brief (28 juni 2005) van de minister van Verkeer en Waterstaat naar aanleiding van vragen over een onderzoek van de Algemene Rekenkamer en de motie van de leden Van Heijum en Van der Ham
- nr. 5 lijst van 51 vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 29 september 2005
- nr. 6 brief (6 december 2005) van de minister van Verkeer en Waterstaat over de Kustwacht Nieuwe Stijl

Aanpak lokaal veiligheidsbeleid

Publicatiedatum: 19 april 2005

ISBN: 90 121 0309 6

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 085

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport

Garanties, leningen en deelnemingen van het Rijk

Publicatiedatum: 20 april 2005

ISBN: 90 121 0310 X

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 086

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport
- nr. 3 lijst van vijftien vragen aan en antwoorden van de Algemene Rekenkamer, vastgesteld 12 juli 2005
- nr. 4 lijst van 37 vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 22 juli 2005

Zorg voor integriteit; Een nulmeting naar integriteitszorg in 2004

Publicatiedatum: 21 april 2005

ISBN: 90 121 0311 8

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 087

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport
- nr. 3 verslag algemeen overleg op 18 juli 2005

Beloning van hogere ambtenaren bij het Rijk

Publicatiedatum: 26 april 2005

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 28 479

- nr. 17-18 aanbiedingsbrief en rapport

Rijk verantwoord 2004**Publicatiedatum: 18 mei 2004**

ISBN: 90 121 0303 7

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 115

- nr. 1 aanbiedingsbrief en rapport

Rapporten bij de jaarverslagen 2004**Publicatiedatum: 18 mei 2005**

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005

- 30 100 I, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Huis der Koningin (I)
- 30 100 I, nr. 6 lijst van twee vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 6 juni 2005
- 30 100 I, nr. 7 lijst van een vraag aan en antwoord van de Algemene Rekenkamer, vastgesteld 28 juni 2005
- 30 100 II, nr. 3 rapport bij het Jaarverslag 2004 van de Staten-Generaal (IIA)
- 30 100 II, nr. 4 rapport bij het Jaarverslag 2004 van de Overige Hoge Colleges en Kabinetten (IIB)
- 30 100 III, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (III)
- 30 100 IV, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 Koninkrijksrelaties (IV)
- 30 100 V, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V)
- 30 100 V, nr. 8 lijst van zeventien vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 8 juni 2005
- 30 100 V, nr. 9 brief (8 juni 2005) van de minister van Buitenlandse Zaken en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking over de problemen rond het voorschottenbeheer
- 30 100 V, nr. 10 verslag wetgevingsoverleg op 15 juni 2005
- 30 100 VI, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Ministerie van Justitie (VI)
- 30 100 VI, nr. 6 lijst van 91 vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 14 juni 2005
- 30 100 VI, nr. 7 lijst van vier vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 14 juni 2005
- 30 100 VI, nr. 10 (herdruk) verslag wetgevingsoverleg op 29 juni 2005
- 30 100 VII, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII)
- 30 100 VII, nr. 5 lijst van elf vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 3 juni 2005
- 30 100 VII, nr. 7 lijst van drie vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 3 juni 2005
- 30 100 VII, nr. 10 (herdruk) verslag wetgevingsoverleg op 8 juni 2005
- 30 100 VIII, nr. 2 rapport bij het jaarverslag 2004 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII)
- 30 100 VIII, nr. 5 (herdruk) lijst van 33 vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 2 juni 2005
- 30 100 VIII, nr. 6 lijst van twaalf vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 2 juni 2005
- 30 100 VIII, nr. 10 verslag wetgevingsoverleg op 15 juni 2005
- 30 100 IXA, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van de Nationale Schuld (IXA)
- 30 100 IXA, nr. 7 verslag wetgevingsoverleg op 15 juni 2005
- 30 100 IXB, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Ministerie van Financiën (IXB)
- 30 100 X, nr. 2 rapport bij het jaarverslag 2004 van het Ministerie van Defensie (X)

- 30 100 X, nr. 6 verslag wetgevingsoverleg op 8 juni 2005
- 30 100 X, nr. 7 lijst van 92 vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 2 juni 2005
- 30 100 X, nr. 8 lijst van tien vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 2 juni 2005
- 30 100 X, nr. 9 verslag wetgevingsoverleg op 2 juni 2005
- 30 100 XI, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (XI)
- 30 100 XI, nr. 6 (herdruk) 31 vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 7 juni 2005
- 30 100 XI, nr. 7 lijst van een vraag aan en antwoord van de regering, vastgesteld 7 juni 2005
- 30 100 XI, nr. 8 (herdruk) lijst van twee vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 6 juni 2005
- 30 100 XI, nr. 9 verslag wetgevingsoverleg op 15 juni 2005
- 30 100 XII, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII)
- 30 100 XII, nr. 7 verslag wetgevingsoverleg op 15 juni 2005
- 30 100 XIII, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Ministerie van Economische Zaken (XIII)
- 30 100 XIII, nr. 7 lijst van drie vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 14 juni 2005
- 30 100 XIV, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (XIV)
- 30 100 XIV, nr. 7 lijst van zeven vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 2 juni 2005
- 30 100 XIV, nr. 10 verslag wetgevingsoverleg op 8 juni 2005
- 30 100 XV, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV)
- 30 100 XV, nr. 7 lijst van 106 vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 7 juni 2005
- 30 100 XV, nr. 8 lijst van twee vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 7 juni 2005
- 30 100 XV, nr. 9 verslag wetgevingsoverleg op 16 juni 2005
- 30 100 XVI, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI)
- 30 100 XVI, nr. 6 lijst van 157 vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 10 juni 2005
- 30 100 XVI, nr. 7 lijst van 22 vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 10 juni 2005
- 30 100 XVI, nr. 9 verslag wetgevingsoverleg op 16 juni 2005
- 30 100 A, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Infrastructuurfonds (A)
- 30 100 B, nr. 2 rapport bij het jaarverslag 2004 van het Gemeentefonds (B)
- 30 100 C, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Provinciefonds (C)
- 30 100 D, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Fonds Economische Structuurversterking (D)
- 30 100 D, nr. 6 lijst van twee vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 14 juni 2005
- 30 100 E, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het Spaarfonds AOW (E)
- 30 100 F, nr. 2 rapport bij het jaarverslag 2004 van het Diergezondheidsfonds (F)
- 30 100 G, nr. 2 rapport bij het Jaarverslag 2004 van het BTW-compensatiefonds (G)
- 30 100 G, nr. 7 lijst van zes vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 2 juni 2005

Staat van de beleidsinformatie 2005**Publicatiedatum: 18 mei 2005**

ISBN: 90 121 0304 5

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 116

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport

Premie-inning werknemersverzekeringen**Publicatiedatum: 26 mei 2005**

ISBN: 90 121 0313 4

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 130

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport
- nr. 3 lijst van twaalf vragen aan en antwoorden van de Algemene Rekenkamer, vastgesteld 13 juli 2005
- nr. 4 lijst van 31 vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 22 juli 2005
- nr. 5 brief (27 september 2005) van de staatssecretaris van Financiën met antwoord op vraag Vaste Commissies van SZW en Financiën over handhavingstoezicht na overdracht premie-inning werknemersverzekeringen UWV naar Belastingdienst

Beveiliging van Nederlandse ambassades in het buitenland**Publicatiedatum: 15 juni 2005**

ISBN: 90 121 0317 7

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 149

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport
- nr. 3 lijst van 31 vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 18 oktober 2005

Stadsverwarming**Publicatiedatum: 16 juni 2005**

ISBN: 90 121 0314 2

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 150

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport

Demografische onderbouwing van vergrijzingsbeleid**Publicatiedatum: 1 september 2005**

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 232

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport

Publiek ondernemerschap; Toezicht en verantwoording bij publiek-private arrangementen**Publicatiedatum: 8 september 2005**

ISBN: 90 121 0346 0

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 220

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport
- nr. 3 verslag algemeen overleg op 23 november 2005

Immigratie- en Naturalisatiedienst**Publicatiedatum: 15 september 2005**

ISBN: 90 121 0347 9

Tweede Kamer vergaderjaar 2004-2005, 30 240

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport
- nr. 3 brief (22 september 2005) van minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie bij integrale versie bestuurlijke reactie
- nr. 4 brief (19 oktober 2005) van minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie met de kabinetsreactie
- nr. 5 lijst van dertig vragen aan en antwoorden van de Algemene Rekenkamer, vastgesteld 23 november 2005
- nr. 6 lijst van veertien vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 6 december 2005
- nr. 7 lijst van 78 vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 6 december 2005

Gebruik van grenscontroles voor terrorismebestrijding**Publicatiedatum: 28 september 2005**

ISBN: 90 121 0348 7

Tweede Kamer vergaderjaar 2005-2006, 30 315

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport

Bezwaaronderzoek materieelbeheer Rijkswaterstaat**Publicatiedatum: 12 oktober 2005**

Tweede Kamer vergaderjaar 2005-2006, 30300 XII

- nr. 9-10 aanbiedingsbrief en rapport

Beveiliging militaire objecten: vervolgonderzoek**Publicatiedatum: 7 december 2005**

ISBN: 90 121 0350 9

Tweede Kamer vergaderjaar 2005-2006, 30 399

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport

Voedselveiligheid en diervoeders**Publicatiedatum: 8 december 2005**

ISBN: 90 121 0349 5

Tweede Kamer vergaderjaar 2005-2006, 30 400

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport
- nr. 3 (herdruk) lijst van zestien vragen aan en antwoorden van de Algemene Rekenkamer, vastgesteld 21 februari 2006
- nr. 4 lijst van negentien vragen aan en antwoorden van de regering, vastgesteld 10 februari 2006

Zwerfjongeren 2005**Publicatiedatum: 20 december 2005**

Tweede Kamer vergaderjaar 2005-2006, 30 416

- nr. 1-2 aanbiedingsbrief en rapport

**Voor informatie over
de Algemene Rekenkamer**

Lange Voorhout 8
Postbus 20015
2500 EA Den Haag
telefoon (070) 342 43 44
fax (070) 342 41 30
voorlichting@rekenkamer.nl
www.rekenkamer.nl

Uitgave

Algemene Rekenkamer

Interviews

Maessen Beleidscommunicatie

Ontwerp

2D3D, Den Haag

Drukwerk

Ando bv

Fotografie

2D3D, Den Haag (omslag)
Ilona Kamps (pagina 14)
René Verleg (pagina 24-25, 26-27, 38-39, 40-41, 52-53, 74-75)

Den Haag, maart 2006

